

ראש הישיבה תרם כליה
דווקא בעקבות המלחמה
עניין אישי, רבקי גולדפינגר

מה לא גילו לכם על מקימי
המושבות הראשונות
בנימין שיינברג

אתגרת

בשבע 1201 | י' בתמוז תשפ"ו, 25.06.26

"לא יהיה פתרון לטרור כל זמן שמפקירים את הר הבית"

צילום: נעמה שטרן

על חתימת הסכמים מדיניים בעזה ובלבנון, גיוס חרדים, שירות
ביחידות מעורבות, נשים במבחני רבנות, קמפיין "אלימות
המתנחלים", התיישבות בסוריה ויציאה לקברי צדיקים בחו"ל:
הגאון הרב דב ליאור מבהיר מהי דעת תורה בסוגיות שעל סדר
היום ← ריאיון מיוחד ל'בשבע' // אופיר וחגית רוזנבאום

מייצרים ביחד מציאות מחבקת יותר

זה הרגע
לא לך
עית לעשות 2026

**דווקא בימים מאתגרים אלו,
מוזמנים להיות שותפים במסע של המשפחות
המיוחדות למען עתיד יפה יותר. למען כולנו.
הצטרפו אלינו!**

עמותת עת לעשות | ע"ר 580458248 | הנוטע 14, כניסה ב', נתניה, 4230021 | 077-5538800
www.etlaasot.org.il | f | להעברה בנקאית: בנק הפועלים (12), סניף נתניה 612, חשבון 466499
התרומה מוכרת למס לפי סעיף 46

ספרייט "Sprite" is a registered trademark of The Coca-Cola Company ©

החום עולה ואין לאו לברוח?

ספרייט
תתרגענו
עם הטוויסט הלימוני

*אינו מכיל פרי

מועצה לשימור
אתרי מורשת בישראל

משרד המורשת

ראשונים

פרויקט תיעוד ותיקי ומייסדי ההתיישבות

הרב מנחם פליקס

מתלמידי הרב צבי יהודה קוק ומראשי גוש אמונים, היה שותף להתנחלות בממשל בחברון ובהקמת קריית ארבע. הוביל את גרעין אלון מורה בעלויות לסבסטיה, ממקימי אלון מורה, ופעיל לביסוס ההתיישבות. במשך שנים רבות עסק בחינוך כר"מ בישיבת ההסדר בקרני שומרון.

המאבק על הדרך. לא האמנו באנרכיה, ולא ב"איש הישר בעיניו יעשה", אך נאלצנו להיאבק בריבון, מתוך אמונה שזו טובת המדינה - סיטואציה קשה מאוד עבורנו. הסתירה הזו התבטאה בפגישתנו עם הרב צבי יהודה, לפני העלייה הראשונה. הרב חשש מעימות עם הצבא, שראה בו צבא קודש, וביקש לדבר עם הרב גורן ומנחם בגין. הרב לא נתן לנו אישור לעלייה, ובהמשך החלטנו בכל זאת לעלות ולבקש את ברכתו בשנית. לבסוף, הוא בירך אותנו וגם השתתף בעצמו בעלייה, שם נטע עץ ובירך בהתרגשות "מציב גבול אלמנה"...

שיר שמלווה אותך. "ברכת עם", שכתב ביאליק בשנת 1894 ואומץ כהמנון תנועת העבודה - "תחזקנה ידי כל אחינו המחוננים עפרות ארצינו באשר הם שם. אל יפול רוחכם - עליזים מתרוננים בואו שכם אחד לעזרת העם!". השיר מתכתב עם דברי הכוזרי: "...כשיכספו בנ"י להתכלית הכוסף עד שיחוננו אבניה ועפרה" - גאולת הארץ תצמח מתוך כיסופים עמוקים עד שיחוננו עפרה... וזו עשיית אנשי החוות היום, כפשוטו. אנחנו היינו חלוצים דלוקס והם חלוצים ממש.

על קברה של עפרה, בתנו האהובה שנרצחה בפגיעה בדרכה לאלון מורה, חרטנו פסוק מתהילים "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחנונו".

“
כשגרנו בקריית
ארבע חשבנו - יש
מתנחלי חברון, ומי
יהיו מתנחלי שכם?
במהלך לימוד
חברותא עם
בני קצובר,
החלטנו לקחת
את המשימה על
כתפינו
”

מה הביא אותך להתיישבות? למחרת השיחה יוצאת הדופן של הרב צבי יהודה בערב יום העצמאות תשכ"ז, התקיים פסטיבל הזמר העברי. טדי קולק, ראש העיר ירושלים, ביקש מנעמי שמר לכתוב שיר לירושלים ושולי נתן ביצעה את "ירושלים של זהב". עד אז, שירי המדינה עסקו בעיקר בהצלחותיה ובהתפתחותה, אך לא בחסרונם של חלקי הארץ שלא היו בידנו. שיר הגעגועים הזה כבש את הלבבות, והצית רגש שהיה חבוי עמוק בנשמת הציבור. למחרת, גויסתי למילואים לקראת מלחמת ששת הימים. צירוף האירועים הללו הבעיר בי את אש ההתיישבות. לטובה אשתי ולי היה ברור שנקים את ביתנו באחד האזורים ששוחזרו.

ימים ראשונים. הרב לוינגר והרב ולדמן היו רבתיים, אך בחברון זכינו להיות גם חברים השותפים במעשה הגאולה. אני נזכר שפעם אחת בוססנו בשלג העמוק בדרך מהממשל למערת המכפלה, וזרקנו כדורי שלג אחד על השני...

מחברון לשומרון: כשגרנו בקריית ארבע חשבנו - יש מתנחלי חברון, ומי יהיו מתנחלי שכם?

במהלך לימוד חברותא עם בני קצובר, החלטנו לקחת את המשימה על כתפינו. סגרנו את הגמרות... וחייפשונו מי יהיה הרב לוינגר העיקש של השומרון ופנינו לחנן פורת. חנן הסכים ללוותנו בתחילת הדרך, ועל אף שנשאר בכפר עציון, סיפחנו אותו למזכירות הגרעין.

לצפייה בקטעים מתוך הראיונות

סירקו את ה-QR.

לצפייה בכל הסרטונים כנסו

לאתר המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל:

[/https://shimur.org/settlement-documentation](https://shimur.org/settlement-documentation)

ראשונים - פרויקט תיעוד ותיקי ומייסדי ההתיישבות נעשה על ידי משרד המורשת

והמועצה לשימור אתרי מורשת בישראל מתוך רצון לתעד את פרקי הקמת ההתיישבות בחבלי המולדת השונים ולשמר את סיפורי הראשונים לדורות הבאים. התיעוד נערך בבקעה, ביהודה שומרון ובנימין, בגולן ובגליל.

כתיבה: הדר קלאר וולף | בימוי והפקת הפרויקט - מורדי קרשנר ונעם דמסקי

בית ביו"ש שמתאים לכם אבל בדיוק!

אירוע שיווק מיוחד עם הטבות בלעדיות!

יום שני | 6.7 | כ"א תמוז | 20:30
בית השף, מרכז רננים מודיעין

דיוק היא חברה המתמחה בשיווק פרויקטים ביהודה ושומרון. אנו מזמינים אתכם לערב מיוחד בו ריכזנו עבורכם את הפרויקטים המובילים ברחבי יהודה ושומרון עם הטבות ומבצעים בלעדיים למבקרים ויעוץ אישי לכל מבקר.

דיוק
שיווק נדל"ן שמניב עסקאות

058-797-0709 לפרטים
והרשמה:

LEGACY
בונים עתיד

החברה לפיתוח גוש עציון

הרי זהב

חמדת
שומרון
יחזות בגים

כפר
אלדד
פניה ירוקה כלב מדבר

קרני שומרון

נוף הרים
וילות בסיק במעלה אפרים

פני קדם

הרב ליאור אנגלמן
liorangelman@gmail.com

מה טובו עוקביו יעקב

בעידן הווירטואלי, הפרטיות המשפחתית נפרצת בקלות בלי להגיע לפתח האוהל: פוסט או סרטון חושפניים מדי עלולים להרוס את המרקם העדין שנבנה בתוך הבית פנימה

שבת חתן

על ההזמנה של החתונה שלנו הופיע הפסוק "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל". לא יודע מי הציע לשים דווקא את זה, אבל זו כנראה הייתה הבחירה הכי טבעית לחתונה שמתקיימת בשבוע שאחרי פרשת בלק. צניעות של בית, שלא יהיו פתחי אוהלים מכוונים זה כנגד זה. מושלם.

שבת החתן עצמה הייתה מושלמת קצת פחות, שלא לומר עגומה. כל הדוברים הפליאו לדכך את החתן המיועד ולהסביר על הפער בין האירוסין לנישואין, בין החלום למציאות ובין התאהבות לשגרה אפורה. אני זוכר חבר של ההורים שלי שהסביר שהמזווה בפתח הבית מותקנת על העוקם, לא מאונך, לא מאוזן, לא מה שהיא רוצה, לא מה שהיא רוצה, לא האשה, לא האיש. פשרה. על פי מבע פניו מדובר היה בפשרה כואבת, על העוקם. על פי צחקוקי המשתתפים מבדיחות נישואים עצובות ששזרו את הברכות, נראה היה שיש לו הרבה שותפים לכאב. הגדיל לעשות אחד המוזמנים שלקח אותי הצידה ונידב לי עצה לנישואים מאושרים: "אתה יכול להיכנס למטבח", אמר לי, "אבל רק לפעמים ורק כדי לעזור לה, שיהיה ברור שזה עליה. ככה היא גם תודה לך בכל פעם, אל תהפוך את זה למובן מאליו".

אני זוכר את עצמי יושב שם ומתחיל להבין מדוע מנהג אשכנז קבע את שבת החתן לפני החתונה ולא אחריה, רצו לתת הזדמנות לחשב מסלול מחדש. חשבתי איזה מזל שלא נפגשים בשבת הזאת ורק החתן סופג את הארטילריה לבד. כאלה בשורות שהיו נופלות על שני בני הזוג יחד, לא יודע אם יצליחו אחר כך להתקין מזווה בפתח הבית, אולי בכלל לא ירצו בית. איך אמר וודי אלן, שטרח לצטט אחד המברכים: האנושות לא מצאה דרך מוצלחת יותר ממוסד הנישואים, אבל מי בכלל רוצה לגור במוסד!?

אבל הכלה המיועדת לא הייתה שם, ואולי שמעה בשבת הכלה שלה זמירות מלבבות יותר, כך שההזמנה עם הפסוק המתנוסס עליה התממשה חמישה ימים אחר כך, וצירור הברכות הפך להיות תמרוז אוהרה: אם לא נשקיע בקשר הוא יסתיים בברכות עצובות, בדיחות עגומות ומזווה על העוקם.

פסוק מתגלגל

הפסוק ההוא מההזמנה לבש ופשט צורה בהבנתי עם השנים. בהתחלה הייתה ההבנה הפשוטה, זו שגדלנו עליה - פתחי האוהלים במדבר לא היו מכוונים זה כנגד זה, כלומר נהגו בצניעות ולא הסתכלו אל תוך הבית של השכנים. אחר כך הבנתי שזה לא נגמר בזה שאפשר להסתובב בפיג'מה בבית בלי לחשוש. מדובר בכך שלכל זוג ומשפחה יש זכות לברוא להם מקדש מעט משלהם בלי שעניינם מן החוץ יבלשו אחריהם. זו השיחה ביניהם והצילילים שלהם, החולשות והחוזקות והשפה הפנימית שזור לא יבין ומוטב שגם לא ינסה. וזו בעיקר התרחשות פנימית וצנועה שלא יכולה לאבד את האותנטיות שלה בניסיון למצוא חן בעיני מאן דהו מבחוץ.

מנגד, אני מבין היום שפתחי אוהלים שאינם מכוונים אלה כנגד אלה אינם רק יתרון, לפעמים מדובר בחיסרון של ממש. מפני שההבדל בין הנהוג הראוי שלא להציץ לבית השכן ובין מצב של אדישות כלפי מה שמתרחש בביתו, הוא לפעמים כחוט השערה. התרבות המערבית מקדשת את ה"חיה ותן לחיות", את ה"איש באמונתו יחיה", ויש בזה יופי, אבל לפעמים יש בזה קור נוראי - חיה ותן לחיות, מות ותן לחיות, העיקר שתיתן לי לחיות. וצריך להלך בחוכמה רבה על החבל הדק הזה, להתעניין במה שקורה אצל השכן בלי לפגוע בדלת אמותיו, להיות שם לעזר בלי

איור: שאול גרד

לוחם מילואים נשוי ואב לארבעה ילדים חזר לפני שבועיים מעוד צו שמונה ארוך. הוא שחוק, הוא עייף, והוא בעיקר לא מצליח לחזור לשגרה. קשה לו. מורכב לו. בצר לו הוא מעלה פוסט מרגש בפייסבוק. המציאות המדומה עוטפת אותו בהמון שיתופים, לבבות, לייקים וסמילים מחבקים. הבנה כזאת הוא לא קיבל מעולם

לכפות את עצמך על חייו. פתאום הבנתי שפתחי האוהלים לא היו מכוונים אלה כנגד אלה, אבל היו חלונות והם היו פתוחים, ולפעמים צריך היה לדפוק בדלת ולשאול האם צריך עזרה והאם הכול באמת בסדר.

יותר מזה, לפעמים על יושבי הבית לפתוח את החלונות מעצמם. לפעמים רק מיהשו מבחוץ יוכל להרגיע, להושיט יד או לתת עזרה מקצועית. לפעמים הצניעות, הבושה או הקנאות לפרטיות גורמת לבני הבית להיתקע בתוך איזו פקעת מורכבת שלא ניתן להתיר אותה, ורק בקשת עזרה יכולה להביא מזור.

אוהלים ורשתות

בשנים האחרונות, עם המעבר לרשתות חברתיות, אני מתבונן בפסוק ההוא מההזמנה בהקשר אחר לגמרי. החלונות אל הבית כבר אינם בהכרח החלונות הפיזיים וגם הדלת לא נעה על ציר וברירה. כל פוסט הוא חלון וכל טיק-טוק הוא דלת. ובעידן שלנו בשם איזו אותנטיות קדושה, הדלתות הללו לפעמים פרוצות לרווחה. לפעמים השיתוף ברשתות כל כך אישי ולא מבוקר עד שיש איזו תחושה שאתה מציץ לעולמו הפרטי של משהו אחר, ואף שהצצת ברשות, ומשהו בחר לערטל את נפשו ברשות הרבים ההמונית הזאת - סוף סוף האינטימיות נפרצה. וגם כאן חבל דק, כי לפעמים פוסט בפייסבוק זו קריאה לעזרה, ולפעמים זו חשיפת יתר שמחללת את המרחב הפרטי, וצריך איזו תפילת הרשת, להתנהל בה נכון. מה טובו עוקביו יעקב.

זוגיות מדומה

אתגר הרשתות גדול הרבה יותר, כי בדיוק כמו שקוראים לזה, וירטואל ריאליטי, הרשת יוצרת מציאות מדומה, ואיכשהו המציאות המדומה תמיד נוצצת ויפה יותר מהמציאות המציאותית. הנה דוגמה פשוטה. דמיינו לעצמכם לוחם מילואים נשוי ואב לארבעה ילדים, שחזר לפני שבועיים מעוד צו 8 ארוך כאורך הקו הצהוב. הוא שחוק, הוא עייף, והוא בעיקר לא מצליח לחזור לשגרה. קשה לו. מורכב לו. בצר לו הוא מעלה פוסט מרגש בפייסבוק. המציאות המדומה עוטפת אותו בהמון שיתופים, לבבות, לייקים וסמילים מחבקים. הבנה כזאת הוא לא קיבל מעולם. הוא מתפנה לקרוא את עשרות התגובות שתופחות עד מהרה למאות. שם באמת מבינים אותו, את כל מה שעובר עליו, יש את כל הפנאי שבעולם להקשיב לו ולתת עצות. יש אפילו משהי שמגדילה לעשות, היא כותבת לו שיש לה המון ניסיון בזה, שבמקרים כאלה הכי נכון להקשיב לגוף, לנפש וללב, והם מאותתים לו שהוא חייב עצירה. אולי נכון לו איזו יציאה לשבועיים לחו"ל, היא אפילו מציעה שלא יקנה כרטיס חזור, שלא ישב עליו ההכרח. אם חו"ל מסובך לו, לפחות איזה ריטריט גוף-נפש במדבר. והילדים? הילדים צריכים אבא שמח, גם האשה צריכה אותו חדש, לא ככה שבור. עצה חינם אין כסף הוא קיבל עכשיו.

במציאות האמיתית הוא מתקשר לאשתו, אומר לה שקשה לו, שחשב על חו"ל או לפחות ריטריט. היא אומרת: לא יודעת מה קשה מי קשה, אי אפשר לדבר עכשיו. טוס לקחת את הילדים מהגן, אתה כבר מאחר.

האשה הווירטואלית תביס את האשה האמיתית ללא תנאי, והכול דמיון מתחילה ועד סוף, כי זו שנתנה לו את העצה היפה ברשת פשוט לא צריכה שהוא יוציא לה את הילדים מהגן. בעלה בדרך לשם ויש לה נדיבות אין-סופית לריטריט של אחרים, למה לא? ●

שימו לב
ימים אחרונים למבצע

חוגגים את חודש הספר קנו ב-200 ש"ח שלמו רק 150 ש"ח!

*המבצע חל בכפולות, עד גובה קנייה של 1,000 ש"ח.

חדש על המדף

"חפצי קודש"

כרך חדש בסדרת
פניני הלכה

"עקבי הצאן"

ביאור של הרב זאב
סולטנוביץ לספרו
של הרב קוק זצ"ל

"בדרכם של נביאים יהושע שופטים"

כרך ראשון בסדרת ההמשך
ל"בדרכה של תורה"

"חרבות לגוף האומה"

הנצי"ב מוולז'ין
ואחדות ישראל

מכון הר ברכה תורה שבונה חיים

*למעט ספרי לימוד בהיסטוריה לבתי ספר. *בתוקף עד 30.6.26.

02-9709588 | sefer@yhb.org.il | www.shop.yhb.org.il

יאיר יעקבי
jacobi.y@gmail.com

אי הניצחון המוחלט

אז ארצות הברית בשיחות שלום עם איראן, מה שמשאיר אותנו עם עוד חזית אחת שבה הבטיחו לנו ניצחון מוחלט וקיבלנו דיכאון מוחלט. התחושה היא לא כיפית. ואני מבין שיש מורכבויות ושיקולים גאו-אסטרטגיים שונים שמונעים מאיתנו כרגע לכלות את כל אויבינו, אבל רבאק, מה כבר ביקשנו? ניצחון מוחלט באיזושהי חזית?

חמאס, חיזבאללה, איראן, חות'ים, אף ניצחון עוד לא מוחלט. ומאחר שהבטיחו לנו ניצחון כזה, אני מרגיש שבציבור הישראלי הצטברה אנרגיה של ניצחון שלא מצאנו לה פורקן באף חזית.

ואם יורשה לי, אוסיף שאני חושב שאנחנו בשלב כזה שאנחנו זקוקים לניצחון מוחלט בשביל המוראל לא פחות מאשר בשביל הביטחון שיגיע איתו.

אבל אל דאגה, אני גם בא עם פתרונות. חשבתי רבות על הפלונטר הזה שלנו ואחרי הרבה התלבטויות הגעתי למסקנה שאנחנו צריכים להשמיד את קפריסין.

תנו לי רגע להסביר. אנחנו זקוקים לניצחון בחזית שלא תוביל להתלקחות בכל המזרח התיכון מול אויב שלא יכול עלינו, נכון? אז מי יותר טובה מקפריסין?

ראשית, זה יהיה נורא קל. הניצחון הקליל בתולדותינו. מהסיבה הפשוטה שהם לא יראו את זה מגיע. נכון, הם לא יראו את זה מגיע כי זה לא מוצדק, אבל בואו לא ניכנס לסמנטיקה. הניצחון הזה ייתן לנו את הבוסט שאנחנו כל כך צריכים לביטחון העצמי הלאומי שלנו.

וגם אין מה לפחד מהתגובות בעולם. עיני העולם נשואות למונדיאל אז אף אחד לא ישים לב. גם ככה אף אחד לא באמת יודע מה קורה בקפריסין. יכול להיות שבעת כתיבת שורות אלה כבר סיימנו לשטח אותה ולא שמתם לב. יתר על כן, אני חושב שאחרי שנכבוש את קפריסין אנחנו פשוט צריכים לסכם בינינו לבין עצמנו שלא מדברים על זה. לא במסיבות עם מדינות אחרות ולא בטלפונים לקרובים מניו ג'רזי. לא מעלים תמונות של הניצחון לרשת ולא משויצים בטוויטר. שיישאר בינינו, אף אחד לא צריך לדעת.

וגם אם יגלו, לאף אחד לא אכפת מקפריסין, היא לא חלק מציר הרשע של איראן וגרורותיה. אז נכון, זה יכול להיות טיעון משכנע מדוע כדאי להשאיר אותה על כנה, אבל מצד שני ניצחון מוחלט על קפריסין לא יערער את האזיון האזורי. זה לא כאילו למוג'תבא ח'מינאי יש איזה בית קיט בפאפוס שהוא מודאג לגביו.

קפריסין גם לא מאוד מקושרת. מי הגב של קפריסין?

כרתים? אדרבה, שינסו אותנו. ננצח גם אותם בצורה מוחלטת. תהיה לנו שרשרת ניצחונות.

ובואו, זה לא שקפריסין כזו תמימה, כן? זה בכל זאת קצת מגיע להם. כשסבתא שלי רצתה לעלות לארץ גירשו אותה למחנות בקפריסין לשנתיים, וממה שהיא מספרת פיקניק זה לא היה. הגיע הזמן שישלמו את המחיר.

עוד יתרון בתקיפה של קפריסין זה שלא צריך לפזר הבטחות לגבי רשת המלונות שנקים שם, כמו שטראמפ סיפר לנו סיפורים על הריבירה שיקים ברצועת עזה. בקפריסין המלונות כבר קיימים. נקפיד לא לטווח אותם ואחרי שהקפריסאים הבודדים שישדרו את התקיפה יניפו דגל לבן, נוכל להשתלט על המלונות ולהקים שם את הריבירה שאנחנו מפנטזים עליה כבר שלוש שנים. בינינו, גם ככה רוב הנופשים שם ישראלים, אז השינוי לא יהיה גדול מדי.

עד כאן תסכימו איתי, רק יתרונות. זה יהיה כמעט מטומטם לא לעשות את זה.

אני כמובן לא אעמיד פנים שאין חסרונות. חיסרון אחד משמעותי הוא שהמון יורדים ישראלים שברחו מהארץ כדי לחיות בשלווה ימצאו את עצמם שוב בתוך תחומי ארץ ישראל. שזה לוו-לוו סיצ'ואיישן. בשבילם כי הם רוצים שקט ובשבילנו כי גם אנחנו לא בדיוק משתגעים עליהם.

עוד חיסרון זה שיהיה הרבה יותר קשה לברוח מהארץ לנופש כשהאתר הכי קרוב הופך גם לארץ. הרי חצי מהכיף בלגור בארץ זה לטוס לחוץ לארץ. ניסיתם פעם לטוס לחוץ לארץ כשאתם בחוץ לארץ? מאוד קשה. נסיעה לפאפוס תהיה כמו קפיצה לטבריה על כל המשתמע. גם המחירים יזנקו. יש מחיר לניצחונות מוחלטים רבותיי, ואני לא מתכוון להעמיד פנים שהניצחון הזה יהיה שונה. אבל זה יהיה שווה את זה.

ואם עוד לא השתכנעתם, הנה הטיעון המנצח. זה קצת רחוק כרגע, אבל אם קפריסין תהפוך לארץ ישראל אז הפלשתינים ירצו אוטומטית חצי ממנה. או אז אנחנו נעשה להם את השחמט ונסכים לתת להם את קפריסין כולה.

הם כל כך ישמחו שהיהודים הפראירים נתנו להם אי שלם, כך שעד שהם יגלו שדה-פקטו עשינו להם טרנספר כבר יהיה מאוחר מדי ונישאר פה לבד בתוך תחומי הארץ המובטחת. תענוג.

אבל גם אם הם לא ייפלו בפח הזה, עדיין יהיה נחמד לדעת שאם כל אויבינו הלא מוכרעים יצליחו לדחוף את כולנו לים, יהיה לנו לאן לשחות. ●

עוד יתרון בתקיפה של קפריסין זה שלא צריך לפזר הבטחות לגבי רשת המלונות שנקים שם, כמו שטראמפ סיפר לנו סיפורים על הריבירה שיקים ברצועת עזה. בקפריסין המלונות כבר קיימים. נקפיד לא לטווח אותם ואחרי שהקפריסאים הבודדים שישדרו את התקיפה יניפו דגל לבן, נוכל להשתלט על המלונות ולהקים שם את הריבירה שאנחנו מפנטזים עליה כבר שלוש שנים

כבר אין גרמנים אמיתיים
בנבחרת גרמניה, אז איך אני
אמור לשנוא אותה עכשיו?
בגלל המהגרים שמשחקים
בשורותיה ומביאים על
אירופה את סופה? אוקי!

כבכל מונדיאל, שלב הבתים
מתחלק למשחקים שבהם
הובקעו שערים ולמשחקים
שבהם אני החלטתי לצפות

אשתי אמרה שהתינוק החדש
שלנו כל היום רק אוכל, ישן
ועושה שירותים. אמרתי לה
שאם הוא היה מוצא זמן בלו"ז
שלו לשעה של סטנדאפ אז
זה בייסיקלי היום שלי

כדורגל זה אולי עשרה
מטומטמים שרצים אחרי כדור
אבל המטומטמים שלנו לא
הצליחו אפילו לעלות לגביע
העולם יחד עם כל שאר
המטומטמים אז אולי בכל זאת
יש איזה קונץ בספורט הזה

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי

בס"ד

כנס מנהיגי חינוך בחמ"ד
לשנת תשפ"ו בסימן

עולים קומה

חינוך בונה עם

מנהל החינוך הדתי מתכבד להזמין את מנהלי בתי הספר, מחנכים, מפקחים, גננות, בעלי תפקידים ומורים בחינוך הממלכתי דתי,

**לכנס השנתי בסימן:
עולים קומה חינוך בונה עם**

ט"ז בתמוז תשפ"ו (1.7) • 8:30-16:00 • בנייני האומה, ירושלים

במעמד

יו"ר מועצת חמ"ד
הרב פרופ' יהודה ברנדס

מנכ"ל משרד החינוך
מר מאיר שמעוני

ראש מנהל החמ"ד
הרב יוני סמואל

הרב הראשי לישראל
הרב קלמן מאיר בר

שר החינוך
מר יואב קיש

13:30-14:45
מיצג אור קולי ייחודי בסימן
עולים קומה- חינוך בונה עם

12:30-13:30
תפילת מנחה
וארוחת צהריים

9:30-12:30
מושב א
תחומי דעת

14:45-16:00 מושב ב' ביתחומי לבחירה

"ידידי
השכחת" -
שיבה, געגוע
וזיכרון בדרכי
הפיטו והניגון
התועדות מוזיקלית
של האחים יגל,
עודד ואוריה הרוש

"ממשבר לצמיחה" - מופע
מוסיקלי ושיח בהשתתפות
רחל גולדברג והדס הרשקוביץ
"ממשבר לצמיחה" -
מופע מוסיקלי ושיח בהשתתפות
רחל גולדברג, אלמנתו של הרב אבי
גולדברג הי"ד והדס הרשקוביץ,
אלמנתו של יוסי הרשקוביץ הי"ד
// לנשים בלבד

"סוף הדרך"
הצגה של תיאטרון
אספקלריא ושיח
עם הרב חגי לובר
הצגה בנושא:
בין גבולות לאהבה-
חינוך מתבגרים
בדור של אתגרים,
שיח עם חגי לובר.

"נפשי שמתני" - לדמותו
של הרב חנן פורת זצ"ל
בהנחיית הרב חן חלמיש
מספרים על דמותו ותורתו
של הרב חנן פורת זצ"ל,
דמות החמ"ד לשנת תשפ"ו,
בהשתתפות: תלמידיו ויועציו:
הרב חן חלמיש, ישראל זעירא
וחיים פאלק.

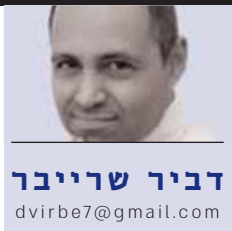
מנהיגות,
שבר ותקווה
במלחמה
הקרנת הסרט
"הבן יקיר לי" ושיח
משותף עם הבמאי
נעם דמסקי והרב
תמיר גרנות, ראש
ישיבת אורות שאול.

16:00 חלוקת שי

ברוכים הבאים

להרשמה נא לסרוק <<

דביר שרייבר
dvirbe7@gmail.com

Makes America gray again

עד מתי ארצות הברית תהיה משועבדת לקטאר, מה באמת גרם לטראמפ להתהפך עלינו, ואיך זה קשור לפגישה עם נשיא סין לפני חודש וחצי

"די, דונלד, אתה הורג אותנו", בכה החייכן מרוב צחוק, "לא ייאמן שאתה מאמין למתיחות שלנו".
"לא הפנטזתם?"
"למה לנו לבוזו עליך משאבים פסיכולוגיים", נחר הגבוה בבזו, "כשאתה לבד עושה לעצמך השמדת ערך?"
"ולא הדבקתם אותי בוורוס?"
"כבר אמרנו לך שלא".
"אז... מה אתם עושים פה?"
"באנו לגבות את הכסף".
"איזה כסף?"
"אל תשחק איתנו משחקים, דונלד", פכר הגבוה את אצבעותיו, "זוכר שלפני חודש וחצי נפגשת עם נשיא סין? זוכר שהוא אמר שיש לך שישה שבועות להחזיר את כל הכסף שהלווינו לכם? איפה הכסף, דונלד?"
"רחמנות", התחנן טראמפ, "לארצות הברית יש חוב לאומי של כמעט 40 טריליון דולר..."
"שנעבור לאמצעים יותר משכנעים?" רמז הגבוה כלפי מונגולי ענק שעמד ליד הדלת בידיים שלובות.
"אני אשיג את הכסף, אל תדאגו", אמר הנשיא מהר מאוד, "כבר התרפסתי בפני האיראנים, לקחתי הלוואות בשוק האפור, התחפשתי לחרדי והלכתי לקבץ נדבות בבתי כנסת של מזרחניקים, והכי חשוב: ויטקוף הבטיח לי מענק חד-פעמי מקטאר תמורת שעבוד של אמריקה עד שנת 2476".
"אז איפה הכסף?"
"לא יודע, אצל ויטקוף. בבקשה, אני מוכן לעשות הכול - למכור את המדינה שלי, לבגוד בבעלי הברית הכי נאמנים, להפוך את עצמי לבדיחה, רק תנו לי כמה חודשים, עד אחרי בחירות האמצע. בבקשה, אני מתחנן... אני מתחנן... אני מתחנן..."
"אדוני הנשיא, תתעורר, אתה צועק מתוך שינה..."
דונלד טראמפ התעורר שטוף זיעה. "איזה חלום נורא", הוא אמר לעצמו, פקח את עיניו וגילה שהוא קשור למיטה, ומעליו עומדים שני סינים בחלוקים לבנים.

קטאר וטוב לה

חמש הערות לשבוע השני של המונדיאל:

- שחקן נבחרת פראגוואי קיבל כרטיס אדום כי הסתיר את הפה עם היד וזה אסור, כדי ששחקנים לא יסננו הערות גזעניות. מצד אחד, לא יזיק שגם פוליטיקאים, כמו שחקני כדורגל, יגידו את האמת בלי להסתיר אותה מאיתנו. מצד שני, אני מכיר כמה פוליטיקאים שהיו שמחים מאוד לסתום דווקא לנו את הפה.
- נבחרת קטאר חטפה שני כרטיסים אדומים בגלל משחק אלים, קנדה הענישה והביסה אותה 0-6. בעולם האמיתי קטאר משחקת עוד יותר מלוכלך, למרבה הצער אף אחד לא מעלה על דעתו להעניש אותה.
- לשוער של קטאר, אגב, קוראים מחמוד אבו נאדה, שזה בתרגום חופשי אבא של כלום. נראה לי שמעולם לא היה שחקן שהשם שלו מבטא בצורה קולעת כל כך את המדינה שהוא מייצג.
- כמו מול ניו זילנד, גם למשחק של איראן נגד בלגיה הגיעו המוני גולים איראניים ושרקו בזו לדגל הרפובליקה האסלאמית. ממש באותו זמן, בשווייץ, סגן הנשיא ואנס הצדיע לאותו דגל ושרק בזו רועם לאיראנים שמצאו מקלט בארצו. איך אמר טראמפ? עזרה בדרך, אבל לא לאנשים הנכונים.
- כדי להביע את שמחתם על הניצחון המשכנע של הנבחרת שלהם, מאות אוהדים יפנים ירדו לכביש בטוקיו ועמדו על מעברי החצייה במשך 90 שניות שלמות. אומרים שהפרות סדר כאלה לא נראו בארץ השמש העולה כבר שנים רבות, מאז שהולך רגל אלמוני נתפס כשהוא חוצה את הכביש באלכסון. הוא כמובן היה תייר ישראלי. ●

הסינים לא נדרשו לשיטות מתוחכמות מדי כדי להשתלט על טראמפ. אילוסטרציה

**"אני אשיג את הכסף, אל תדאגו",
אמר הנשיא מהר מאוד, "כבר
התרפסתי בפני האיראנים, לקחתי
הלוואות בשוק האפור, התחפשתי
לחרדי והלכתי לקבץ נדבות בבתי
כנסת של מזרחניקים, והכי חשוב:
ויטקוף הבטיח לי מענק חד-פעמי
מקטאר תמורת שעבוד של
אמריקה עד שנת 2476"**

כשדונלד טראמפ פקח את עיניו הוא גילה שהוא קשור למיטה ומעליו עומדים שני סינים בחלוקים לבנים, אחד גבוה והשני חייכן. "מה לעזאזל קורה פה?" קמץ הנשיא את אגרופיו.
שני הגברים החליפו ביניהם כמה מילים בשפה שטראמפ לא הבין, מבחינתו הרי כל מה שאומרים לו זה סינית. "אנחנו כבר מסיימים", אמר הסיני הגבוה באנגלית.
"מה מסיימים?"
"לעדכן לך את התוכנה במוח".
הנשיא ניסה להזדקף אבל, כזכור, היה קשור למיטה. "אתם השתגעתם?" הוא זעם.
"קטע", אמר החייכן, "זה בדיוק מה שכולם שואלים לגביך".
"איפה השירות החשאי?!" צעק נשיא ארצות הברית.
"הוא חשאי", הסביר החייכן, "לא מוצאים אותו".
"לא עברת מספיק התנקשויות כדי להבין שאי אפשר לסמוך על השירות החשאי שלך?" נטל הגבוה מזרק ושאב לתוכו נוזל לא מוכר.
"אני נשיא ארצות הברית", צרח טראמפ, "אני דורש הסבר תכף ומיד!"
"בסדר", התרצה הגבוה, "אנחנו צריכים לעדכן את התוכנה, אבל אם כבר התעוררת נעדכן גם אותך. זוכר את הקורונה, שחשבתם שהיא מוטציה של עטלפים למרות שאנחנו הנדסנו אותה?"
"קשקוש", אמר טראמפ, "מהרגע הראשון ידעתי שזה וירוס שדלף לכם מהמעבדה".
"הוא לא דלף", אמר החייכן, "אנחנו הפצנו אותו".
"כל הסימפטומים היו בסך הכול תופעות לוואי של הווירוס", אמר הגבוה, "המטרה האמיתית הייתה להשתלט לכולכם על המוח".
"שטויות, לא השתלטתם על אף אחד", הרעים הנשיא בקולו, "לא במשמרת שלי".
"באמת?" חייך החייכן, "אז איך אנשים בעלי דעה צלולה כביכול, במשמרת שלך, שלחו לבית הלבן נשיא דמנטי כמו ביידן?"
"כי הבחירות זויפו", הטעים טראמפ, "אמרת את זה מהרגע הראשון".
"המוח שלכם זויף", אמר הגבוה, "אם כי חייבים להודות שהווירוס עדיין לא מושלם, לכן לצערנו לא הצלחנו להביא לך שקאמלה האריס תיבחר".
"טוב, כדי שאנשים יצביעו לקאמלה לא מספיק להשתלט על המוח", הודה החייכן, "בשביל זה צריך לגרום להם להיות ממש טיפשים".
"אבל כן הצלחנו לפתח גרסת פרימיום שמותאמת במיוחד אליך", אמר הגבוה.
"אל תבלבל לי את המוח", כחכם טראמפ.
"מזחקיקל, זה בדיוק מה שעשינו", המשיך הגבוה, "אחרת איך אתה מסביר את הקרירות? את הקפריזות? את התנודתיות המטורפת שגורמת לך רגע אחד לאיים בהשמדת איראן, ורגע אחר כך לנשק לה את הרגליים?"
טראמפ הביט באימה בשני הסינים השלווים. "אתם רציניים?" הוא לחש, "החדרתם למוח שלי סוס טרויאני?"
"סתם, עובדים עליך", פרצו הסינים בצחוק רועם, "נראה לך שיש דבר כזה?"
"כן, זה באמת נשמע בדיוני לגמרי", אמר הנשיא בהקלה.
"בכלל מי צריך וירוס כשאפשר להשתלט עליך באמצעים ממש פשוטים".
"לגמרי", צחק טראמפ, "אני הרי... רגע, אילו אמצעים?"
"מניפולציות פסיכולוגיות", הטיב הגבוה את הכרית מתחת לראשו של טראמפ, "כל כך קל לדחוף אותך למעשים מטורפים".
"אף אחד לא דוחף אותי", נלחץ טראמפ, "אני דוחף את עצמי לבד".
"זה נכון", הסכים החייכן, "אבל לפעמים צריך לתת לך פוש פסיכולוגי קטן. האיראנים אלופים בזה, אבל גם אנחנו לא פראירים".
"אתם... אתם הפנטזתם אותי?" נרעד הנשיא.

השקום הזה
שווה לך יותר!

נרשמים למסלולי תואר שני במכללת תלפיות
ונתנים מהטבות מיוחדות

לנרשמים בין 28.6 - 3.7

הטבה ייחודית
למסדירים שכ"ל עד 15.7
* בכפוף לתקנון

100 ₪
דמי רישום
במקום 350

תוכניות תואר שני M.Ed. בשנה אחת:

אנגלית כשפה בינלאומית

חינוך לגיל הרך

לקויות למידה

עם אפשרות לשילוב תעודת מאבחן דיסקטי

הוראה הטרוגנית

חינוך בחברה משתנה

קיימות, סביבה ושינויי אקלים*

חדש בתלפיות: **ההרשמה הסתיימה!** טיפול באמצעות אומנות חזותית M.A.A.T

* המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) אישרה את פתיחת התוכנית. הענקת התואר מותנית באישור המל"ג.

מוכר לגמול
השתלמות

מוכר ללימודים
על ידי קרן שבתון

אפשרות לקבלת החזר שכ"ל
ממשרד החינוך לזכאים

תנאי קבלה מיוחדים ללוחמים בשירות סדיר, וכן
למשרתי מילואים ובני/ות זוגם בכפוף לתקנון

6500 ₪ מלגה לחברי ארגון
המורים, בכפוף לתקנון

רִאמִיָּה שֶׁר תוֹרָה

מביתו בשכונת 'בית אורות' במזרח ירושלים, משמיע הגאון הרב דב ליאור, מגדולי פוסקי הדור, קול תורני צלול ונחוש: הוא תובע את החזרת הריבונות על הר הבית, דוחה בתוקף כל מחשבה על הסגרת שטחי ארץ ישראל לאויב, סבור שפסיקות בג"ץ נגד הדת הביאו את האסונות על עם ישראל, וקובע שאין כילוג בעם אלא רק מחנה שנלחם בתורה ומולו יש לעמוד בתוקף

אופיר וחגית רוזנבאום // צילום: נעמה שטרן

"אין שאלה מה ללמוד בתורה,
השאלה מתי ואיך להספיק
הכול". הרב דב לייאור

רשנים רגעים נדירים במקצוע העיתונות שבהם חש העיתונאי שהוא זוכה להיות צינור לדיבורים של אמת. בלי מניפולציות, בלי מניירות ובלי אינטרסים. הזכות לשבת בלשכתו הירושלמית, צופה פני הר הבית, של זקן רבני הציונות הדתית דהיום, פוסק בעל כתפיים רחבות, גאון בכל מקצועות התורה ובעיקר – רב ומנהיג בעל עמדות בהירות וברורות שנדיר לשמוע בעולם הדעות המעורפלות של ימינו, היא רגע מזוקק כזה של מימוש השליחות.

הגאון הרב דב ליאור, עם כל משא תשעים ושתים שנותיו, לאורך שנים טובות, לא איבד את הלהט והנחישות שמאפיינים אותו במשך עשרות שנים בהנהגה הציבורית. הריאיון איתו רווי בהדי היד המכה על השולחן בתוקף כשהוא נדרש לנושא עקרוני שבנפשו, ומדובר כמעט בכל נושא הנוגע לארץ ישראל, לתורת ישראל ולציבוריות הישראלית. הוא מגחך על תיאוריות שקריות נפוצות, דוחה על הסף טענות של אנשי שמאל או יפ נפש למיניהם, ואחוז בדברי ראשונים ואחרונים בכל דעת תורה שהוא מגלה.

במושך שנים ארוכות עסק הרב ליאור בהנהגה ציבורית כאב בית דין בבאר שבע, רב העיר קריית ארבע-חברון, ראש ישיבת ניר בקריית ארבע, וכדמות מובילה בתחום המאבק הציבורי על שלמות הארץ, כמו גם בפסיקות ותשובות הלכתיות בהיקף נרחב (שרבות מהן קובצו בספרי השו"ת 'דבר חברון'). לאחר כל זאת, בגיל 82 הוא בחר לעשות מפנה דרמטי, שצעירים ממנו בהרבה מתקשים לבצע: הוא עזב את ביתו ותפקידו החשוב בקריית ארבע-חברון ועלה לירושלים, שם בחר לגור בשכונה יהודית השוכנת בלב ליבו של ריכוז ערבי עוין במזרח העיר. שכונת בית אורות על הר הצופים, נוכח פני הר הבית, מאופיינת באוכלוסייה של משפחות צעירות יחסית, אבל הרב ורעייתו הרבנית אסתר משתלבים היטב בנוף.

השכונה היהודית הקטנה סבלה לא אחת מהתנכלויות השכנים הערבים, וגם בית הרב עצמו נפגע כמה פעמים כאשר בקבוקי תבערה הושלכו על הבית ורק בנס לא היו נפגעים. באחת הפעמים בקבוק התבערה שרף את רכבו של הרב. אבל הרב, וגם הרבנית, לא מתרגשים במיוחד. כשאני שואלת על ההתנכלויות, הוא מניף את ידו בביטול: "ברחובות אחרים זרקו יותר מאשר פה", הוא ממעיט מהאתגר שלהם. וכשאני מתעקשת, הוא מודה במקצת: "זרקו פה ושם. וברחוב יפו לא זרקו? בתל אביב לא רצחו אחד את השני? בקיצור, זה לא תופס מקום בכלל".

בכל זאת, לא מפחיד כשמשליכים בקבוקי תבערה על הבית?

"לא, שום דבר. אצלנו, בייחוד אצל רעייתי, זה עובר ליד האוזן. היא גיבורה, לא שמה לב לכל הדברים האלה. היא נוסעת איפה שצריך יום ולילה, יכולה לשמש דוגמה לעוז וגבורה, זקיפת קומה בכל מה ששייך לארץ ישראל".

יש סיבה שבחרתם לגור דווקא בשכונה הזאת?

"בוודאי. הרי כשבאנו לירושלים וכולנו לגור בשכונות יהודיות. אנחנו דווקא רצינו לגור במזרח העיר, כדי להבליט את הנוכחות היהודית בין רוכבי הגמלים. וברוך ה' אנחנו חיים פה לא יותר גרוע מאשר בכל מקום אחר". הוא מתאר את תחושת הביטחון של תושבי

השכונה ואת העובדה שהערבים אינם מעיזים להתקרב לבתים עצמם, ומסכם: "טיפול עליהם אימתה ופחד".

בחודשים האחרונים סובל הרב מבעיה רפואית שגורמת לו חולשה, ורבים מתפללים לרפואתו. הרב משתדל לשמור על סדר יום של לימוד ותפילה, ככל שמאפשרת בריאותו. הוא ניאות לשתף את הציבור בקצרה במצבו, ומאשר לבקש מהציבור להוסיף בתפילות לרפואתו: הרב דב בן ריזל. "עדיין לא יצאתי מהמיחשים האלה, אני עדיין מרגיש חולשה. זה מגביל אותי בייחוד בתחום הרוחני, שקשה לי ללמוד. מה ילד יום אנחנו לא יודעים, אנחנו צריכים להתפלל שה' יעזור".

נכון לכתוב לציבור שיתפללו לרפואת הרב? כן, הן איל תפילת רבים לא ימאס".

"הנוער החרד"לי שואף לתורה"

לפני כל עניין אחר, הרב הוא איש של תורה. ספרייתו העמוסה מקיפה את החרד, ותדיר שגור על לשונו לומר ש"אין שאלה מה ללמוד, אלא מתי ללמוד". את זאת הוא אומר אחרי קרוב לשמונים שנה של עמל תורה בלתי פוסק, שזוכה להערכה מכל החוגים התורניים. ביקשנו מהרב קודם כול הדרכה בתחום הזה.

הרב יכול לשתף את הקוראים בעצות להתגדלות בתורה?

"אדם צריך קודם כול להבין את גודל החשיבות של לימוד תורה, וזה על ידי שילמד הלכות תלמוד תורה - בייחוד הלכות של הרב בעל התניא, ובשאר ספרים. להבליט את גודל החשיבות של תלמוד תורה. בה במידה שבחור שבא לישיבה ידע את גודל החשיבות, ממילא לא יימשך אחרי כל מיני דברים אחרים. יש הרבה דברים בעולם שמושכים את האדם מחוץ להיכל הקודש. בצורה כזו, אם אדם יבין וידבק בלימודה של תורה, ממילא הוא יאהב את זה,

ואין להספיק. אדם צריך לשאוף שיוכל עד כמה שאפשר להעמיס כל מה שיש בספרות בתוך הראש שלו. קל לומר את זה, אבל ליישם את זה בשטח זה לא פשוט".

בהיבט הציבורי של לימוד התורה, האם במגזר הדתי-לאומי לא גדלים מספיק גדולי תורה, ומדוע?

"לצערנו הרב, ייאמר לשבחם של החוגים החרדיים, לא אצל כולם אבל חלק גדול מהם, שהדגישו את גודל החשיבות של לימוד תורה.

על עצירת הגיוס ליחידות מעורבות: "הם צודקים, ודאי שזה נכון. הרי זה לא שצורכי הצבא הם ככה, שיהיו נשים. יש חוגים מסוימים שרוצים להרגיז את הציבור הזה, להכשיל אותם בזה, וזו רשעות. הצבא היה צריך לעמוד על זה, כמו שיש אוכל כשר, כמו שיש שמירת שבת, אז גם את גודל הצניעות לאפשר לחייל שומר תורה ומצוות. ודאי שלא נשרת. איפה שלא כשר לנו אנחנו משרתים? הצניעות חמורה באותה מידה, אולי אפילו חמורה יותר"

אצלנו יש יותר כאלה שעסקו בדברים אחרים. הם עסקו בחקלאות, בניין הארץ וגאולתה, מצוות יישוב הארץ - שזה ודאי חשוב", מבהיר הרב, אולם מסביר בכך את מיעוט גדולי התורה במגזר הדתי.

עם זאת, הוא רואה מפנה חיובי בתחום: "בשנים האחרונות יש גם בציבור החרד"לי יותר ויותר בני נוער שרואים את המשימה לשאוף להישאב למשימה של לומדי תורה, שזה יהיה עיקר. אדם צריך לאכול והוא צריך לישון, או אם יש לו תפקידים אחרים שמוטלים עליו, או שצריך לעשות אותם אם הם מצווה עוברת - אבל ידע שהעיקר אצלו בחיים זה הנושא של

"השטחים בסוריה ובלבנון ששייכים לארץ ישראל, צריך ליישב אותם ואסור להסגירם לאויב". גרעין מתיישבים של תנועת 'חלוצי הבשן' בסוריה

לימוד התורה, כל אחד בהתאם ליכולת שלו ולהבנה שלו ולאמצעים שלו". בהקשר של גידול תלמידי חכמים, הוא מציין את תפקידן החשוב של נשות הלומדים לעודד ולחזק אותם בשליחות, ולא חלילה ההפך: "אשרי מי שיש לו אישה שמבינה, ולא שתגרור אותו 'בוא היום לבילוי פה, יש כרטיס יותר זול', כל מיני משחקים כאלה. ברור שאישה רצינית לא תגרור את בעלה ללכת לראות תוצאות משחק בית-הפועל על חשבון זה שהוא ילמד שור שנגח את הפרה", מתאר הרב בלשונו הציורית.

דיברנו על לימוד תורה והמגזר החרדי, מה שמוביל לסוגיה הבוערת של חוק הגיוס. מה דעת הרב על החוק, והאם החרדים צריכים להתגייס? הרב מחלק את תשובתו לשניים, העיקרון והמציאות בפועל. במישור ההלכתי העקרוני הוא אומר שאין פטור וכולם חייבים להשתתף במלחמת מצווה: "אין כזו הלכה ברמב"ם שמי שתורתו אומנותו פטור משירות צבאי. אין דבר כזה. אם היה, הרמב"ם היה צריך לכתוב את זה בהלכות מלכים. ההפך, הוא כותב שבמלחמת מצווה יוצא אפילו חתן מחדרו. אין פטור כזה. זה פיקוח נפש".

אולם במישור המעשי, מצביע הרב על תנאי השירות בצה"ל שאינם מאפשרים לחייל הדתי או החרדי לשמור על אורחות חייו, ובמצב כזה הוא אינו יכול להיות חלק מהמסגרת. "ודאי שצריכים לאפשר להם את המסגרת המתאימה, לא שהשמאל יחשוב שנפלה לידם הזדמנות שהם יחדירו להם את ההשקפה ה'מתקדמת'. הם רוצים להרוס אותם מבחינה דתית. זה ברור שבזה החרדים צודקים. אם יש מסגרות שלא עושים פלוגות מעורבות עם בנות ומקפידים על נושא של צניעות, זה בסדר. אבל הם (מי שדוחף לשילוב נשים בצבא, ח"ד) עושים דווקא להפך, לא מבינים שזה הורס", הוא מבקר בתוקף את מגמת עירוב הבנות ביחידות השונות בצה"ל, "הבחורים חושבים על משחקים עם בנות ולא

על הקפדת צניעות כמו בחיים האזרחיים. שיעבור את האימונים כמו כולם וישמור על ההלכה. הם עושים את זה בזדון, כך נראה לי בעיניי, זה בזדון", הוא מתייחס שוב אל מי שמובילים במכוון את המערכת הצבאית לעירוב בין המינים.

לאחרונה הכריזה שורה ארוכה של ראשי ישיבות הסדר ומכניות על עצירת הגיוס של תלמידיהם לשריון, בעקבות כניעתו של צה"ל

משרתים?! ודאי שלא נשרת לו יצויר שאין אוכל כשר, וזה אותו דבר. הצניעות חמורה באותה מידה, אולי אפילו חמורה יותר. "והיה מחנך קדוש". שמירת קדושה, הבחנה בין בנים ובנות, לא ביחד באותו אוהל או בתוך טנק", והרב מוסיף כי הדבר אינו מתאים לא רק הלכתית, אלא גם מבחינת תנאים של היגיינה ופרטיות. "הם עושים בזדון, יודעים שזה מרגיז. מה שייך שבג"ץ יתערב בזה? ודאי שזה לא נכון".

על קמפיין 'אלימות המתנחלים': "הכול זה שקר. זה כתגובה למה שהפראים האלה עשו. הרי מה קדם לזה? אני לא חושב שבחורים מחפשים ללכת להתעלל בערבים. הם עושים את זה כתגובה. הם גיבורים. אבל אנשי השמאל עושים את זה מתוך שנאה למתיישבים, זה עניין שלהם? שילכו לבילויים בתל אביב, מה הם עושים בגבעות? צריך לגנות רק את הרשעות השמאלנית הבוגדנית. מה הם רוצים, שלא יתגוננו? שילכו כצאן לטבח?"

להחלטת בג"ץ לערב נשים בחיל. האם ההכרזה הזאת היא צעד נכון?

"הם צודקים, ודאי שזה נכון. הרי זה לא שצורכי הצבא הם ככה, שיהיו נשים. יש חוגים מסוימים שרוצים להרגיז את הציבור הזה, להכשיל אותם בזה, וזו רשעות. הצבא היה צריך לעמוד על זה. כמו שיש אוכל כשר, כמו שיש שמירת שבת, אז גם את נושא גדר הצניעות צריך לאפשר לחייל שומר תורה ומצוות. שתהיה לו מסגרת שאם הוא רוצה להתגייס - אז בין הבנים. הוא הולך מתוך מסירות נפש ולא למשחקים".

אנחנו כציבור יכולים לומר "לא נשרת איפה שלא מתאים"?

"ודאי שלא נשרת. איפה שלא כשר לנו אנחנו

חושבים על אימונים. יש אימונים שדורשים מסירות וגיוס כל הכוחות. הכוונה שלהם זה להרוס, לא אכפת להם מביטחון ישראל. אני לא מאמין להם".

טוענים שיש כיום מסגרות מתאימות לחרדים, אבל גם בנח"ל החרדי שמענו על מקרים שהצבא שבר את הכללים ההלכתיים, וזה עלול לקרות גם בחטיבת החשמונאים.

"ברור שצריכים לאפשר להם את התנאים. כמו שבצבא, יש לציין, במשך השנים הלך והשתפר נושא הכשרות. היום הצבא מוציא הון שיהיה כשר לכל החיילים. ברור שהצבא צריך לאפשר שחייל שומר תורה ומצוות, שנקרא חרדי או לא נקרא חרדי, לאפשר לו תנאי שמירה

"לא לציית להוראות בג"ץ"

החיבור של בג"ץ ופמיניזם שוור סערות נוספות שמתחוללות בתפר שבין דת ומדינה. הרבנות הראשית מנהלת קרב מאסף מול בג"ץ בנושא בחינות רבנות לנשים. הרב ליאור, שהיה במשך שנים חלק מהמערכת של הרבנות הראשית, תוקף בחריפות את כל תופעת הנשים שמבקשות לגשת למבחני הרבנות.

"זו הצגה כל העסק הזה", הוא חותך, "זה לא שוויון. מה שייך שוויון?! לבחורה יכול להיות שיש תפקידים שלא מתאימים לה. לגשת לבחינות זה לא מתאים לתכונה של הבת. יש לה שכל, אך זה לא מתאים. חז"ל קבעו שלבת יש תפקידים אחרים. הם עושים להכעיס, זה הכול.

אדם ילמד חבורתא עם בחורה? תוספות? זה לא שייך, נו".

הן אומרות שהן לומדות כמו כולם והן רוצות לקבל את התואר, שיש לו גם משמעות כלכלית.

"שתקבל תואר שני בפזיקה. היא לא חייבת בתלמוד תורה. חז"ל קובעים שזה לא מתאים לתכונה של הבנות. לא חלילה פגיעה בכבודן ובמעמדן, אלא כמו שהיא יולדת ילדים אז יגידו: שוויון, למה רק אני? למה גם הוא לא יולד? התורה דורשת מסירות והתמסרות, זה לא מתאים לאישה. יש לה מספיק תפקידים חשובים ביותר לקיום הבית והילדים, היא לא צריכה דווקא לשבת ללמוד. זו לא פגיעה חלילה בכבודה, יש כלפיה את כל הכבוד. חלילה לפגוע בכבודן, במעמדן או בשכרן. מה שמגיע במשכורת - שיקבלו. אבל כל האידוע הזה הוא להכעיס".

בשנים האחרונות אנחנו נתקלים בניסיונות חוזרים ונשנים של בג"ץ לכופ את דעתו על בתי הדין הרבניים. מה עמדת הרב בנושא?

"אין ספק שזה חלק ממה שהם רוצים באלימות חוקתית לפגוע בצביון של המדינה, אז מנצלים את מעמדם כשופטים בדברים שזה לא שייך להם. זו כפייה. הם חרגו מסמכותם והחלו לכופ את דעתם והעולם מקבל את זה". את האחריות לתיקון הוא תולה בפוליטיקאים, שבידם הכוח לחוקק ולשנות.

בתי הדין הרבניים צריכים לא לציית לבג"ץ?

"ודאי שלא לציית. אני לא יכול להכתיב מהלכים מה לעשות, אבל ברור שאסור לבתי הדין להיות כפופים למי שכל מטרתם לשרש ולעקור את מעמדם של בתי הדין. הם לא באים לשפר את השירות או משהו כזה, הם באים להרוס, זה מכשול בדרך".

עלייה להר - לגברים בלבד

אם יש דבר שתופס את המקום המרכזי בליבו של הרב ליאור, כשם שהוא נמצא בלב האומה, הרי זה הר הבית ומקום המקדש. הרב היה מהתומכים והמובילים הראשונים לעלייה להר הבית בטהרה, ועד היום הוא רואה בריבונות היהודית על הר הבית נקודת מפתח להצלחתה או לכישלונה של מדינת ישראל.

בשיחה הזאת הוא חוזר שוב ושוב על העיקרון המנחה שלפיו כל האסונות, הטרור והמלחמות שעוברים על עם ישראל הם תוצאה של איבוד הריבונות בהר - מעשה חמור בהיותו ויתור מרצון של מדינת ישראל. בעיניו, כל רגע שבו הריבונות בהר הבית אינה חוזרת לידי ישראל, החרפה הלאומית לא הוסרה ותוצאותיה ניכרות בכל התחומים.

הרב תומך בעליית גברים להר הבית בטהרה ובמקומות המותרים. מה לגבי עליית נשים?

הרב מחלק בין ילדה עד גיל בת מצווה בערך, שעוד לא הגיעה לגיל נידה, אז העלייה מותרת, ובין נערות ונשים לאחר גיל הראייה, שעליהן הוא אוסר לעלות. "תאורטית בזמן שמותר ובמקום שמותר - אישה הייתה יכולה לעלות. אלא שההיטהרות של נשים היא יותר מסובכת, יותר קשה. ברור שילדה, נאמר עד גיל בת מצווה, אין בעיות. אם הייתה ראייה, שזה טעון טבילה, במשך הדורות נהגו שבנות רווקות לא טובלות כדי לשמור על קדושת החיים. אז ילדה עד גיל בת מצווה, אם רוצה לעלות להר הבית יכולה לעלות בלי בעיות".

צילום: ישיבת הר הבית

"אין לנו מספיק ידע הלכתי לחידוש העבודה, אבל צריך שתהיה לנו בעלות על המקום". יהודים בהר הבית

צילום: דוברות המשטרה

לגבי נשים נשואות פוסק הרב שבגלל שיקול של הנהגה ציבורית הוא אוסר את עלייתן להר הבית. "הגיעה אליי אישה נשואה שיודעת שהגיע זמן טהרה, אמרתי לה: אם יראו אישה זו עולה, לא ידוע מה הטבעים ואיך הקפידה, זו לא הנהגה לציבור הרחב. לכן אומר היום: למעשה אישה לא תעלה להר הבית. נכון, אני גם מודה שיש אפשרויות תיאורטיות שאישה כן יכולה, אבל בהנהגה ציבורית אי אפשר לשאול אישה באילו תנאים היא עלתה, אז למעשה לא לעלות."

מה לגבי אישה ביום חתונתה?

"תאורטית אני מודה שיכולה, אבל יראו שהיא עולה ואחרי זה ישכחו שזה היה יום חתונתה ושהיא כלה. אני חושב שדבר שפרוץ לציבור אי אפשר להגביל, אז זה נכון בתוך בית המדרש, אבל לא כהנהגה מעשית. כדי לשמור על קדושת המקום, אי אפשר להתיר דבר שיפרץ. מי שרוצה, שיעלו עד גיל עשר או גיל בת מצווה".

מה דעת הרב לגבי פעולות מעשיות שננקטות בשנים האחרונות לחידוש העבודה בהר הבית, כמו הקרבת קורבן פסח או הנפת שתי הלחם?

הרב מסביר כי להערכתו אין היום מספיק ידע הלכתי לחידוש העבודה, ועדיף להתמקד קודם כול בהחזרת הריבונות היהודית להר. "נושא הר הבית טעון לימוד. למעשה היום המזבח שבוי בידי הרשעים, זה לא בידינו. צריך להחזיר את הבעלות על הר הבית. אחת הסיבות שאנו סובלים את העונש על עם ישראל זה כי הסגירו את הבעלות על הר הבית מידי עם ישראל. כשהייתי בקריית ארבע היה מ"פ ששירת בזמן כיבוש העיר בששת הימים. הוא היה עם פלוגה שנכנסו משער האשפות לכיוון הכותל. שש שעות אחרי שהשתלטו על המקום, הוא שומע ששר הביטחון החזיר את מפתחות הר הבית לידי הוואקף. הוא אדם לא דתי, אבל הוא אמר לי על זה: ניצחנו בקרב והפסדנו במלחמה. מה אתה מחזיר את הבעלות על המקום? זה שלהם?!"

"לי אין ספק שאחת הסיבות לכך שעם ישראל סובל את כל הייסורים היא בגלל הפקרת מקום מקדשנו לידי הוואקף. המקום הזה קדוש לעם ישראל, להם יש את המקום שלהם (במכה, ח"). אני מסופק מאוד אם יש לנו היום הידע ההלכתי לגשת לעבודה עצמה, חוששני שעדיין לא. אני לא אומר שלא צריך ללמוד, להכין, אבל להגיד שיש לנו ידע? אני לא בטוח. אבל לפחות שאתה תהיה הבעלים, שזה יהיה שלך."

הרב מנמק מדוע לדעתו הפקרת הר הבית הביאה את הפורענות בימינו: "על סמך מה אני אומר שהעונש הוא על הפקרת הר הבית? הרמב"ן בפירושו לתורה בספר שמות כותב שבזמנו של דוד, בסוף ימיו, היה קצף על עם ישראל ונפגעו בדיני שמיים. רש"י על אתר מפרש 'איני יודע למה'. רש"י מתבונן בהתנהגות של עם ישראל ולא רואה ירידה רוחנית שמסבירה למה בא הדבר הזה. אומר הרמב"ן: בדורו של דוד הקדוש ברוך הוא מנע ממנו את בניין הבית, אבל דוד עשה את התוכניות, כל מה ששייך, והשאיר את זה. ההשגחה האלוקית מנעה ממנו שיעשה, למרות שדוד רצה. הרמב"ן אומר שאם ההתעוררות הייתה באה מצד עם ישראל, לא מצידו של דוד, אז ייתכן שעוד בזמנו של דוד היה נבנה. אלא מה? עם ישראל לא היה יוזם הפרויקט, אלא רק המבצע, אז בא עליו העונש. עם ישראל היה צריך ליוזם."

"לי אין ספק שאחת הסיבות לכך שאין לנו

"רצינו לגור דווקא במזרח העיר, כדי להבליט את הנוכחות היהודית בין רוכבי הגמלים". רכבו של הרב ליאור שנשרף מבקבוק תבערה בשכונת בית אורות

האם הרב תומך בתנועות שפועלות להתיישב בעזה, בלבנון ובחבל הבשן בסוריה, מקומות שנכבשו במלחמות האחרונות?

"בוודאי, אני תומך בהתיישבות, כל התיישבות. אני לא אומר ללכת לטורקיה, אבל מה ששייך לארץ ישראל, בייחוד מה שנכבש בסוריה, ודאי שזה חלק מארץ ישראל, ובלבנון מה שנקרא לכל הפחות עד הליטני. אני כבר שמעתי שיש גרעינים שמוכנים לגור שם, ודאי שיש בזה עניין. אפילו שתי משפחות פה, שלוש משפחות שם, לתפוס מעמד בארץ ישראל שזה שייך לעם ישראל, אחרי זה יבואו עוד. אבל להסגיר שטח לגויים זה איסור תורה, והעונשים שאנחנו מקבלים זה בגלל הבגידה בארץ ישראל. העונש של ארבעים שנה במדבר וחורבן הבית - למה נגזר? זה על חטא המרגלים, לא על חטא העגל."

הרב חוזר ומדגיש כי חבלי הארץ שנכבשו לאחרונה, אסור להסגירם חזרה לידי אותן מדינות: "כל סוריה, לבנון, עזה - כל מה ששייך לעם ישראל אסור להסגיר לידי גוי, חד-משמעית. זה שייך לעם ישראל ואפשר ליישב את המקום. להתחיל עם שלוש משפחות, אחרי זה שלוש משפחות, וגמרנו. ליישב את הארץ ולא לחשוב להסגיר שטח", הוא חוזר ומתריע, "אני לא אומר צפון סוריה, איפה שלא שייך לארץ ישראל אני לא מדבר. אבל איפה שזה אפילו ספק ארץ ישראל? בתלמוד יש כלל 'ספקא דאורייתא לחומרא' - אם זה ספק אם שייך לארץ ישראל או לא, אז אנחנו משאירים את זה בידי עם ישראל. חד-משמעית."

מה לגבי התיישבות בשטחים שנמסרו בהסכמי אוסלו, שטחי A ו-B?

"אני לא מכיר מה זה שטחי A או B. בעיניי כל הדברים האלה אין להם שום תוקף. ארץ ישראל שייכת לעם ישראל, אנחנו צריכים ליישב את כל המקומות האלה."

הרב ידוע בהערכתו הגדולה למפעל החוות והגבעות ביהודה ושומרון, ומפורסם בכך שנותן היתר למשל לצלם במהלך אירועי תקיפה של מתיישבים בשבת, אם יש צורך.

"כן, נכון. זה מאבק על ארץ ישראל, מאבק על ארץ ישראל דוחה שבת. אני לא אומר לכתחילה לכוון דווקא לשבת, אבל אם נוצרת סיטואציה בשבת - על ארץ ישראל יוצאים למלחמה אפילו בשבת. יש על זה דרשה מיוחדת, כתוב בתלמוד שמותר להילחם 'עד רדתה'. חז"ל דרשו, אם יש מלחמה עם גוי היא מותרת 'עד רדתה' - אפילו בשבת. שואל אחד הראשונים: אם זה

על הסכמים מדיניים בעזה או לבנון: "עורבא פרח. חבל על הזמן של האנשים שהלכו לשם וחבל על הנייר שיחתמו עליו, אין שום פתרון כזה. אסור להסגיר שום חבל ארץ. אנחנו היום לא במצב של לפני מאה שנה. ההשגחה האלוקית נותנת כוח, אסור לנו להסגיר שלטון בארץ ישראל לידי גויים. זה שייך לעם ישראל ואסור לעשות הסכמים"

הנהגה אלוקית, זה נקרא מהרהר אחרי מידותיו של הקדוש ברוך הוא. אמרתי לו: אבל הרמב"ם בהלכות תענית אומר ההפך, אסור שלא לשאול! אם באים ייסורים צריך לשאול למה זה בא. מטרת השאלה היא כדי לתקן, חילול שבת או מה שימצאו - אבל לתקן. אסור לשאול? תנמק למה, אבל לא לשאול זה לא בסדר."

האם צריך לקבל כל מיני דרישות של טראמפ על הפסקת הלחימה, או לחצים אחרים?

"אסור להיכנע, כל מה שקשור בהחלשת אחיזתו של עם ישראל בארץ ישראל זו עבירה, אם יש לנו כוח. אם אנחנו אנוסים זה משהו אחר. לפני מאה שנה לא היה לנו כוח, היום ודאי שיש לנו את הכוח. אנחנו עומדים עכשיו מול עשרות מיליונים של מחבלים, לא רק אלה שנמצאים בעיראק ואיראן, הם נגד עם ישראל ולא יהיה שום פתרון לבעיה. האם אני חושב שאפשר לעשות איתם שלום? אני אומר חד-משמעית: אין עם מי לעשות שלום, אי אפשר לסמוך עליהם. הערבים שחותמים - מתי הם קיימו איזשהו הסכם? אף פעם לא, כי אצלם אין מושג כזה, רק לשקר."

האם נכון לחתום על הסכם מדיני מול עזה או לבנון?

"עורבא פרח, עורבא פרח", הוא דוחה את הרעיון על הסף, "חבל על הזמן של האנשים שהלכו לשם וחבל על הנייר שיחתמו עליו, אין שום פתרון כזה. אסור להסגיר שום חבל ארץ. אנחנו היום לא במצב של לפני מאה שנה. ההשגחה האלוקית נותנת כוח, אסור לנו להסגיר שלטון בארץ ישראל לידי גויים. זה שייך לעם ישראל ואסור לעשות הסכמים. אין מודעות, ואני מדבר על אנשים שומרי תורה ומצוות, לא אכפת להם."

פיקוח נפש, למה צריך לומר את זה במיוחד פה על מלחמה? מכאן הסיקו גדולי הראשונים והאחרונים שמלחמה בשבת היא בגדר "הותרה" ולא רק בגדר "דחוויה". למשל, כשהולכים להציל חולה בשבת זה "דחוויה", עושים כמה שאפשר למנוע חילול שבת. אבל על מלחמה נאמר "עד רדתה" אפילו בשבת.

כשאנרכיסטים מנסים להעליל עליילות על מתיישבים בשבת, מותר לצלם כנגדם?
כן.

כשיש שריפות ליד נקודות התיישבות, מותר לצאת כרכב בשבת?

כן, כדי שלא להחריב את הארץ. כמובן. זה שריפה שהפראים עשו והם נלחמים נגדנו, ומלחמה דוחה שבת.

מה עמדת הרב על הטענות על "אלימות מתנחלים"?

"הכול זה שקר", הוא נחרץ, "זה כתגובה למה שהפראים האלה עשו. הרי מה קדם לזה? אני לא חושב שבחורים מחפשים ללכת להתעלל בערבים. הם עושים את זה כתגובה. הם גיבורים. אבל הם", הוא מכוון לקמפיין אנשי השמאל, "עושים את זה מתוך שנאה למתיישבים, זה עניין שלהם? שילכו לבילויים בתל אביב, מה הם עושים בגבעות? לא צריך להתייחס לטענות שלהם. זה רשעות. הם חיים חיי הפקרות ורוצים שכולם יהיו ככה". מנגד, מבקש הרב לחזק את נערי הגבעות ופועלים: "אם יש נוער שרוצים להתיישב, צריך לתת להם תשתיות, מים, כבישים, כל מה שצריך. בוודאי".

יש קבוצות מסוימות גם בתוך הציבור הדתי שקוראות לגנות מעשים כאלה.

"לגנות רק את הרשעות השמאלנית הבוגדנית, זה כל מה שצריך. מה רוצים, שלא יתגוננו? שילכו כצאן לטבח? מה זה?"

הרב מזכיר את הצביעות של הקמפיין, שמאחוריו עומדים גם גורמים ממדינות זרות: "הרשעים האדורים האלה באירופה שתומכים בערבים, שרצו להשמיד את עם ישראל - על זה לא מדברים. זה מובן מאליו שמותר, כי זה חלק מהשנאה שלהם. בקיצור, צריכים לדעת שעם נצרות לא היה שלום ולא היה שלום. אוהלי אדום וישמעאל ביחד חברו נגד עם ישראל".

"אחדות? שלא יילחמו נגד התורה"

האם המתח בין המחנות השונים בעם צריך להדאיג אותנו?

הרב משיב בשאלה שרומזת על עמדתו: "המתח על מה?"
בין ימין לשמאל.

הרב כלל אינו מקבל את המשוואה שמעמידה את המחנות כשווים זה מול זה במאבק הפנימי: "זה רק השמאל עושה. השמאל מעוניין לטשטש את הזהות היהודית במדינתו של העם היהודי, אז מבחינתם כל מי שמתנגד לזה - זה אסור. הוא (השמאל - ח"ר) כמוכן שמותר לו, יש לו חופש הפרט, אבל להתנגד לו? זה לא. הם רוצים לטשטש את הזהות היהודית של המדינה, רוצים לעשות תחבורה ציבורית בשבת". הרב מעמיד את החלוקה אחרת לגמרי: "איזו אחדות? יש מחנה נגד התורה, יש מחנה בעד התורה. זה לא דבר שהתחיל היום, זה מזמן, וצריכים לעמוד בתוקף ולא להיכנע לטרור ולהתפלל שעם ישראל יחזור בתשובה". בנקודה זו מזהה הרב קרן אור: "המציאות הולכת וצועדת קדימה. יותר ויותר אנשים מתפכחים, גם בקרב בני הנוער וגם אחרים. מה שחשבו היום זה לא מה שחשבו לפני 25 שנה. אמרו לי שיש בתי ספר שהם לא דתיים רשמית, אבל למעשה מניחים שם תפילין, למרות שהמנהל התנגד והורים התנגדו. בקיצור, יש התקדמות. הרמב"ם פוסק בהלכות תשובה: הבטיחה תורה שעם ישראל יחזור בתשובה. עם

על יציאה מהארץ: "כל פסח עושים פולחן: בואו ותחוגו את חג המצות על גדות הדנובה, יאכלו לא שרויה. אפשר להתמוגג מרוב צדקות! שאתם שרויים על אדמת ניכר - זה שום דבר? עקום לגמרי. עצם השהות שם זה אסור. לחוג את חג החירות בארץ אירופה הארורה והעקובה מדם, איך אפשר לדרוך על אדמתה בכלל?"

ישראל יתעורר, כל האירועים הקשים זה פוקח את העיניים. שה' יעזור שתיפקחנה העיניים. מי שמצוי בשטח אומר שיש התקדמות. זה לא ביום אחד, אבל זה קורה".

הרב מעריך שההתפכחות הלאומית תתרחש גם בנוגע לשמירה על שלמות הארץ: "הם יראו שעם ישראל הוא עם שונה, עם תרבות אחרת, ועם הפראים האלה אנחנו לא יכולים להיות יחד. אני לא אומר לא לעזור להם בעיראק או באיראן, בחקלאות ומה שצריכים, אבל שיהיו ראויים לכך. אבל לא שהם יישארו בארץ ויתנכלו לעם ישראל. אם אנחנו נשלים עם זה

- ודאי שזו בגידה בארץ ישראל".
יש הטוענים שמקומות מסוימים כבר לא שלנו לאחר שנמסרו, למשל רצועת עזה וגבולות נוספים.

"זה שלהם?! זו בגידה בארץ ישראל, ארץ ישראל שייכת לעם ישראל", מתקומם הרב, ומוכיח הלכתית: "מגדולי מפרשי התלמוד אומרים שנבוכדנצר כשכבש את הארץ בחורבן בית ראשון, פקעה קדושת הארץ. אחרי זה באו הרומים וכבשו את הארץ, אז למה לא אומרים שכיבוש רומי ביטל את קדושת הארץ? יש ספר שחיבר אותו אחד מגדולי האחרונים, ה'ציץ אליעזר' חלק י'. הוא כותב שלגויים בארץ אין להם דין כיבוש מלחמה. המושג של כיבוש זה לא סתם גזלה, זה מלכות כובשת, שאז אם הם כובשים המקום נהפך לשלהם, אבל לא בארץ ישראל, היות והיא ניתנה לעם ישראל על ידי הנבואה.

"יש לנו כלל בתלמוד: 'קרקע איננה נגזלת'. לא כמו חפץ מיטלטלין, ראובן גזל דבר משמעות - זה היה בידי שמעון ועכשיו זה בידו, זה נגזל. למשל, אם חל שינוי נקנה לו החפץ והוא חייב לשלם את שוויו ולא את גוף החפץ. ארץ ישראל זה לא ככה. ארץ ישראל זה קרקע, וקרקע לא נגזלת. לכן כיבוש רומי, היות שהם גזלו את הארץ, זה לא שייך להם. לכן קדושת עזרא עדיין בתוקפה, קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא. הארץ היא קדושה וכמובן שאסור להסגיר חבלי ארץ לידי גויים, ויש מצווה לשבת בארץ ישראל".

אומן? סעו לחברון

אפרופו מצוות יישוב הארץ, הרב מזכיר תופעה של יציאה מהארץ שמקוממת אותו בכל שנה מחדש: "בכל שנה בפסח עושים פולחן: בואו ותחוגו את חג המצות על גדות הדנובה", הוא מטעים בקולו, "יאכלו לא שרויה. אפשר להתמוגג מרוב צדקות! שאתם שרויים על אדמת ניכר - זה שום דבר? עקום לגמרי. עצם השהות שם זה אסור. לחוג את חג החירות בארץ אירופה הארורה והעקובה מדם, איך אפשר לדרוך על אדמתה בכלל? נוסעים לטיול בשווייץ?" הוא מתקשה לקבל את תרבות הנסיעות לארץ העמים.

הרב מפתיע ברעיון תיירותי-שיווקי שהגה, שיכול גם לפתור את הצורך ליוצאים מן הארץ: "כיום כבשו את החרמון, אני תמיד אומר: שיבנו שם בית מלון, כמה חודשים יש שם שלג, ויהודים לא יצטרכו לנסוע לשווייץ. זה רעיון למשקיעים, בית מלון עם שלג לכמה חודשים, וזה יכסה לו את אחזקתו כל השנה. ככה לא יצטרכו לנסוע לשווייץ".

מה לגבי נסיעות לקברי צדיקים בחו"ל, כמו הסתף של נסיעה לקברו של רבי נחמן מברסלב באומן?

"יש מספיק צדיקים בארץ", מזכיר הרב, "אבות האומה בחברון. לעשות פולחן מקברי צדיקים הגר"א התנגד בכלל, ואומנם לא כולם פוסקים כמוהו, אבל לעשות מזה מגמה לצאת לחו"ל לקברי צדיקים?" הוא תמה.

בתום הריאיון מברך אותנו הרב בהצלחה במקצוע העיתונות, ומוסיף: "החלטתי שאני לא קורא עיתונים, אין לי אומן. למה אני צריך לקרוא דמיונות של מישו? הכול זה שקר מההתחלה ועד הסוף. להיות עיתונאי ולכתוב את האמת זה ניסיון לא קל, אני מודה". נקווה שלפחות בריאיון הזה, עמדנו בניסיון. ●

אנו באנו, יש מוניין?

בניגוד לנרטיב המקובל של ההיסטוריה הציונית, מחקר חדש חושף כי חלוצי המושבות שהוקמו בעלייה הראשונה קיימו אורח חיים דתי, כולל תפילות במניין, תלמודי תורה, שמירה על שמיטה ומצוות התלויות בארץ ועוד ♦ החוקר ד"ר מנחם שטרן מסביר מדוע כותבי ההיסטוריה הסתירו את המידע הזה מן הציבור, ולמה התהליך חוזר על עצמו גם במדינת ישראל של ימינו // **בנימין שיינברג**

בחלק מהמושביות אורח חיים
דתי היה תנאי קבלה למקום.
מייסדי המושבות הראשונות

א
חד הוויכוחים הסוערים ביותר בשנים
האחרונות נוגע לשינוי אופייה של
המדינה. יותר ויותר דתיים תופסים
עמדות מפתח, שירי אמונה נעשים
פופולריים, וחיילים מכל הסוגים עונדים פאצ'ים של
משיח בלי להתבייש. מולם נמצאים חילונים שטוענים
כי גונבים להם את המדינה ומאיימים לרדת מהארץ. יש
אומרים שמדובר בתהליך טבעי של החלפת אליטות.
אחרים אומרים שהשינוי צריך להיות מדורג ומתוך
כבוד לדורות הקודמים. אך נדמה שכולם מקבלים את
נקודת המוצא שלפיה אלו שהקימו את המדינה היו
חילונים גמורים ואילו הדתיים הם אלה שבאים לשנות.
ד"ר מנחם שטרן טוען שזו טעות גמורה. בספרו החדש,
'מייסדי המושבות היו דוסיים', הוא חוקר את אנשי העלייה
הראשונה ומוכיח כי כל המושבות שהוקמו בתקופה הזאת
היו בעלות אופי דתי או לכל הפחות מסורתי. "מטרת
הספר היא להוכיח שתשע המושבות שהוקמו בעלייה
הראשונה, בין השנים 1882-1884, הוקמו על ידי אנשים
דתיים".

«
"ההיסטוריונים לא ציינו את אורח החיים של אנשי
המושבות", אומר ד"ר שטרן, "אבל אני מצאתי את
התקנות שהם קבעו עם הקמת המושבות". התקנות הללו
כוללות כללים דתיים ממש כמו שמירת שבת ושמיטה,
הקמת בתי כנסת ותלמודי תורה והכרעת סכסוכים על פי
דין תורה. לדבריו, התקנות הללו לא נשארו רק על הנייר
אלא יושמו בשטח. כדוגמה הוא מתאר את מאבקם של
אנשי המושבות להקים תלמודי תורה, גם כאשר כמעט
לא היו בהם ילדים. "בשתי מושבות הקימו תלמודי תורה
עם חמישה תלמידים. אתה יודע איזו הוצאה כספית זאת
להביא מורה למספר כה קטן של תלמידים?"

לדבריו, אנשים נוטים לזהות את העלייה הראשונה עם אנשי ביל"ץ (תנועת 'בית יעקב לכו ונלכה'), אבל למעשה הם היו מיעוט בקרב העולים. "הם פשוט ידעו לעשות לעצמם יחסי ציבור", הוא אומר בחיוך. בנוסף לכך, גם הביל"ויים עצמם היו רחוקים מהדימוי החילוני שדבק בהם. לדבריו, היישוב הישן אומנם ראה בהם "מופקרים", אבל בפועל גם הם שמרו על עיקרי הדת. "הייתי מגדיר את הביל"ויים בתור שומרי מסורת. כל השאר, שהם 90 אחוזים מאנשי העלייה הראשונה, היו ממש דתיים, אפילו חרדים".

תלמוד תורה לארבעה ילדים

ד"ר שטרן הוא אדם מסודר. בשיחה שלנו הוא עובר איתי מושבה אחר מושבה, בעזרת סיכום שהכין מראש, ומראה את המאפיינים הדתיים שהיו בה. הדוגמאות שהוא מביא מהמושבות הן מרתקות.

את המסע שלנו אנחנו מתחילים בראשון לציון, שהוקמה בט"ו באב תרמ"ב (1882). מיד עם הקמת המושבה דאגו המתיישבים להביא מירושלים ספר תורה. "לאחר העלייה לקרקע הם לא יצאו במחולות, אלא הלכו להתפלל מנחה", הוא מתאר. המתיישבים קבעו תקנות למושבה, בהן אפשר למצוא את הכללים הבאים: "הקמת בית כנסת, בית לתלמוד תורה ומקווה טהרה. התושבים חייבים לקיים את כל המצוות התלויות בארץ. סכסוכים ימצאו פתרון על פי דין תורה". בנוסף לכך, אנשי ראשון לציון לא הסכימו לקבל אליהם את אנשי ביל"ץ כי לטענתם הם לא היו דתיים מספיק.

כמה שבועות לאחר הקמת ראשון לציון יצאה מרומניה אונייה ועליה כמאתיים ושלשים יהודים. הנוסעים הורכבו משתי קבוצות עיקריות שהגיעו משתי עיירות שונות ברומניה - מוינשט וגאלץ. בין שתי הקבוצות התעוררה מחלוקת, מכיוון שאנשי מוינשט היו דתיים יותר מאנשי גאלץ. לאור זאת, "המוינשטים" ירדו בביירות והלכו להקים את ראש פינה, ואילו העולים מגאלץ המשיכו לנמל חיפה והקימו את זכרון יעקב.

גם בראש פינה כללו התקנות חובה לקיים את כל המצוות התלויות בארץ, לפתור סכסוכים על פי דין תורה ולתמוך בנזקקים. החיים במושבה לא היו קלים, בשלב מסוים החל להיגמר הכסף וחלק מהעולים התחילו לרדת מהארץ. "משה דוד שו"ב, מנהיג המושבה, לא היה מוכן לקבל את זה", מספר ד"ר שטרן. "הוא הוציא ספר תורה אל בימת בית הכנסת והשביע אותם שאף אחד לא יורד מהארץ! למה הוא השביע אותם על ספר תורה? כי זה מה שהיה חשוב להם".

במהלך עבודת המחקר שלו מצא ד"ר שטרן את נוסח השבועה הזאת בספרייה הלאומית והביא צילום שלה אל המוזיאון בראש פינה. שו"ב גם הקים את תלמוד התורה הראשון בראש פינה והקפיד ללמד שם בשפה העברית. "היו לו ויכוחים רבים עם ההורים, שרצו להמשיך ללמד ביידיש, אבל הוא התעקש".

האוכלוסייה בזכרון יעקב, כאמור, הייתה פחות דתית. עם זאת, גם להם היה חשוב מאוד לשמור על המסורת. "הם שמרו שבת כהלכתה, התפללו בציבור ושמרו על החגים". לאנשי זכרון יעקב היה מדרוך שלימד אותם את עבודת האדמה, נושא שהם לא הכירו מהחיים באירופה. "המדרוך הזה היה שחצן והוא חילל שבת בפרהסיה. בתגובה, אנשי המושבה פיטרו אותו! אפשר ללמוד מזה שגם אנשי גאלץ היו אנשים דתיים שהשבת הייתה חשובה להם". הם גם השקיעו והסתכנו כדי לבנות בית כנסת. "הם בנו אותו ללא אישור השלטון

צילום: לירון מנדלובן

"גם הביל"ויים, שהיו בעלי דימוי חילוני, שמרו על עיקרי הדת". ד"ר מנחם שטרן

העות'מאני ושילמו שוחד למטרה הזאת".

במהלך עבודת המחקר שלו על אורחות חייהם של מקימי המושבות, גילה ד"ר שטרן סיפורים מרתקים על התקופה, סיפורים שבמידה רבה מהדהדים גם את האקטואליה של ימינו. כך למשל קרה בפתח תקווה.

פתח תקווה הוקמה לראשונה כבר בשנת 1878, עוד לפני ראשון לציון, ומיד ביקשה לעצמה תקנות דתיות. הנוסח הראשון הוכן על ידי יואל משה סלומון. "הוא היה תלמיד חכם, למד ביישיבות, אבל החרדים אמרו שהוא לא מתאים להם. הם רצו מישהו משלהם". הם לקחו את משה צבי לוינון, שהיה חרדי, והוא כתב נוסח שני של תקנות. "זה כמו שיש היום את הציונות הדתית מול היהדות החרדית".

לאחר שנים אחדות נעזבה המושבה כתוצאה מהקדחת, ובהמשך הוקמה מחדש על ידי קבוצה בהובלת אריה לייב פרומקין. "פרומקין היה רב חשוב מאוד ברוסיה, שעלה לארץ ממניעים ציוניים. בהתחלה הוא התיישב ביהוד, ואז החליט לעבור לפתח תקווה ולנסות להקים אותה מחדש. הוא קנה נחלה והקים בה בית, ובקומה השנייה הוא פתח תלמוד תורה". לפרומקין עצמו היו אז רק שני ילדים, הוא הביא עוד שניים מירושלים וכך פתח תלמוד תורה עם ארבעה תלמידים. בהמשך גדל מספר התלמידים לחמישה עשר. "הם למדו גם לימודי חול כגון חשבון ופנקסנות, כי הוא אמר 'אני רוצה שתהיה להם פרנסה'. החרדים מירושלים תקפו את פרומקין בטענה שהוא מוריד את תלמידיו מהמסילה, כי הוא הכניס מקצועות חול. הם הפיצו נגדו מכתבי שטנה שהגיעו גם לאירופה".

מה הייתה האידיאולוגיה שהניעה את מייסדי המושבות? האם הם חשבו על מדינה וגאולה? "קודם כול, בשנת 1881 היו פוגרומים ברוסיה, מה שנקרא 'סופות בנגב'. יהודים רבים הבינו שאין להם מה לעשות שם יותר, ולכן החליטו לעלות לארץ ישראל". ההבדל העיקרי, לדבריו, ביניהם ובין אנשי היישוב הישן, היה ביחס לעבודת האדמה. "הם רצו להקים מושבות ולהתפרנס מיגיע כפיהם ולא מכספי החלוקה". כמובן שהם האמינו גם בקדושתה של הארץ, "אבל על מדינה עדיין לא חשבו בתקופה ההיא".

אז החרדים תקפו אותם לא בגלל שהם לא שמרו

מצוות, אלא בגלל שהם הכניסו מקצועות חול ובחרו בעבודה על פני כספי החלוקה? "בדיוק. פרומקין גם לימד בעברית בדומה למשה דוד שו"ב בראש פינה. הוא אמר, באנו לארץ ישראל, אנחנו נדבר בלשון הקודש כמו בתנ"ך". פרומקין התעקש להעסיק רק יהודים וגם הקפיד על תשלום שכר שכיר בזמנו. "פעם היה לו פועל מיפו שלא קיבל את המשכורת שלו, אז הוא הלך אליו ארבע שעות וחזר ארבע שעות כדי לשלם לו".

לבסוף, בעקבות ההתנכלויות של אנשי היישוב

כשראובן לרה, חסיד חב"ד, הגיע לאדמות שקנה בנס ציונה, לא היה לו מניין

לתפילה. "מה הוא עשה? פרסם 'קול קורא' ביפו והודיע שהוא מוכר נחלות בחצי מחיר כדי לעודד אנשים לבוא". לאט לאט נאספו אנשים, ולבסוף הוא הגיע למניין. "לאות הוקרה יש היום בנס ציונה רחוב המניין הראשון. אתה מכיר עוד עיר עם רחוב בשם כזה?"

הישן, נאלץ פרומקין לעזוב את פתח תקווה. הוא הסתתר כמה חודשים בירושלים ואז עבר לאנגליה, ורק כעבור כמה שנים חזר לארץ.

לא מותרים על מניין

בספרו סוקר ד"ר שטרן את כל תשע המושבות. חלק מהמוטיבים חוזרים כמעט בכלן, ולכל מושבה יש גם אלמנטים ייחודיים משלה. כך למשל במושבה 'הודית', לימים העיר יהוד, הייתה ישיבה שבה למדו אברכים מירושלים. "כשפינסקר הגיע לבקר בארץ, הוא כתב שאנשים שם שומרים שבת, מקפידים על המצוות ומתפללים בדבקות". ביסוד המעלה מי שרצה להתקבל למושבה היה צריך להביא המלצות שמעידות על כך שהוא מקיים אורח חיים דתי. מעניין במיוחד הוא המאמץ הרב שעשו אנשי המושבות כדי שיהיה בהן מניין, ועל כך מעידים הסיפורים של מזכרת בתיה ונס ציונה.

רוב המושבות הוקמו על ידי יהודים אירופאים חסרי ידע מוקדם בחקלאות, שהיו צריכים לעבור הכשרה כדי ללמוד את עבודת האדמה. יוצאת מן הכלל היא המושבה מזכרת בתיה, שם נאספו במיוחד יהודים חקלאים לטובת הקמת המושבה. "הרב שמואל מוהליבר שלח לעיר רוז'נו ברוסיה יהודי בשם יחיאל ברי"ל כדי להביא משם יהודים בעלי ניסיון בחקלאות". הרב מוהליבר בעזרת רוטשילד הבטיח לממן כרטיסי נסיעה לעשרה איכרים, אבל באופן מפתיע כאשר הגיעו לתחנת הרכבת התברר שיש שם אחד עשר איש. "ברי"ל אמר להם: יש לי רק עשרה כרטיסים, למה הבאתם אחד עשר? אז הם ענו לו: אנחנו לוקחים אחד ספייר, כי אם אחד יהיה חולה ולא יוכל לבוא להתפלל אז לא יהיה לנו מניין. עד כדי כך זה היה חשוב להם!"

גם בנס ציונה היה מאמץ גדול סביב המניין. בניגוד למושבות אחרות שהוקמו על ידי קבוצה של אנשים, נס ציונה הוקמה למעשה על ידי אדם אחד - ראובן לרר. "בתחילת המחקר לא ידעתי כלום על נס ציונה", מספר ד"ר שטרן. "הלכתי אל הנינה של לרר ואמרתי לה: את עושה לי סיור במוזיאון ומספרת לי הכול". לראובן לרר היו כרמים באודסה שברוסיה. יום אחד הוא פגש בשוק גרמני מהטמפלרים, וזה סיפר לו שיש לו נחלה ליד ירושלים והוא מעוניין למכור אותה. "לרר, שהיה חב"דניק דתי, התלהב מהרעיון לגור ליד העיר העתיקה ואמר לו: בוא נתחלף. אני אתן לך את הכרמים שיש לי פה ואתה תיתן לי את הנחלה שלך". השניים לחצו ידיים ולרר נסע לארץ ישראל. "הוא מגיע לירושלים ושואל: איפה הנחלה שנקראת 'עמק השושנים'? אומרים לו: זה לא פה, עמק השושנים נמצא ליד ראשון לציון". התברר שאותו טמפלר רימה אותו. אבל לרר לא התייאש, הוא הלך לראות את הנחלה ליד ראשון לציון, וגם שם ציפה לו מפת נפש. "הוא מצא שם עצים גבולים, פרדסים קמולים, בית אחד מט לנפול". הוא התחיל לשקם את הנחלה, אבל הייתה לו בעיה - לא היה לו מניין לתפילה. "מה הוא עשה? פרסם 'קול קורא' ביפו והודיע שהוא מוכר נחלות בחצי מחיר ממה שהיה מקובל, כדי לעודד אנשים לבוא אליו". לאט לאט נאספו אנשים, ולבסוף הוא הגיע למניין. "לאות הוקרה יש היום רחוב בנס ציונה שנקרא רחוב המניין הראשון. אתה מכיר עוד עיר עם רחוב בשם כזה?" שואל ד"ר שטרן בהערכה.

שטרן עשה עבודה מעמיקה ודבריו מגובים בממצאים מהשטח. בשיחתנו הוא מראה לי תמונה של רחוב המניין הראשון, צילום של המודעה שבה לרר מציע נחלות בהנחה ותמונה של "הבית המשותף" - מבנה שלרר הקים במושבה ובו בחדר אחד היה בית ספר, בשני היה בית כנסת והחדר השלישי הוקדש לטובת הוועד.

המושבה הכי פחות דתית הייתה גדרה. היא הוקמה על ידי אנשי תנועת ביל"ו, שנתפסו בציבור כאנשים לא דתיים. עם זאת, ד"ר שטרן מוכיח שגם אצלם היו כבוד לדת ושמירה על המסורת. "אנשי היישוב הישן הוציאו עליהם דיבה שהם פורקי עול וניהיליסטים, אבל זה לא היה נכון. כשהם הגיעו לארץ הם הלכו לבית הכנסת, וישראל בלקינד (מראשי הביל"ויים) עלה לתורה לעליית מפטיר. הם רצו להתקרב ליהדות. כשהם הקימו את גדרה הם שמרו על אורח חיים מסורתי ולא נסעו בשבת". כראיה לכך הוא מביא את הסיפור הבא: "כאשר הערבים רצו לגנוב את העדר בשבת, השומר הלך להזעיק את החברים. לאן הוא הלך? לבית הכנסת, כי הוא ידע ששם הם יהיו".

הפטרון שלהם בענייני דת היה ר' יחיאל מיכל פינס. "הוא השפיע עליהם בצורה נעימה והם כיבדו אותו. על פי המלצתו הם שמרו שמיטה כהלכתה, וזאת למרות ביקורת קשה שהם ספגו מחובבי ציון ברוסיה, שחשבו שהם סתם מתבטלים". גם בגדרה היו תנאי קבלה על בסיס דת. "כאשר שני חברים רצו להצטרף למושבה, הרב פינס לא הסכים לקבל אותם כי שמע שהם לא מקיימים מצוות". ד"ר שטרן סובר שהיחס השלילי שקיבלו אנשי ביל"ו מאנשי היישוב הישן גרם בהמשך לירידה במצבם הרוחני.

אחד האתגרים הגדולים שאיתם התמודדו אנשי המושבות היה מול פקידי הברון רוטשילד. ד"ר שטרן מקפיד לציין שהברון עצמו היה אדם נעלה. "רוטשילד היה אדם הגון ונדבן ענק, צריך להשתחוות בפניו. אם לא הוא לא היו מושבות, כי אי אפשר בלי כסף. אבל הוא לא בחר את האנשים הנכונים להיות פקידים בארץ ישראל. הם התנשאו על התושבים ולא הבינו את העולם התרבותי שלהם". ההתמודדות מולם הייתה במישור המעשי ובמישור התרבותי, ובין השאר גם במישור הדתי. אחד העימותים הגדולים בין המתיישבים לפקידים נגע לסוגיית השמיטה.

"כשהגיעה שנת השמיטה, אנשי מזכרת בתיה ביקשו לשמור שמיטה על פי ההלכה ולא הסכימו להסתמך על היתר המכירה. הם נכנסו לריב קשה עם פקידי הברון, שהפעילו עליהם לחצים רבים. בשלב מסוים אמרו: אם תמשיכו להפעיל עלינו לחצים, אנחנו מוכנים לחזור לרוסיה. תנו לנו את הוצאות הדרך ואנחנו חוזרים". פקידי הברון לא התרשמו מהאיום והמשיכו ללחוץ. "הם לא שילמו משכורת לשוחט ולמורה ולא איפשרו לרופא להגיע למושבה. כאשר אזל הכסף והתרומות לא הגיעו, אנשי המושבה נאלצו לעבוד כשכירים ביישובים הסמוכים". לא כולם הצליחו לעמוד בלחץ. שניים מהחברים החליטו להסתמך על היתר המכירה, ובתגובה אנשי המושבה הטילו עליהם חרם. "הם לא היו ציונות דתית ואפילו לא חרד"ל, הם היו ממש חרדים", אומר ד"ר שטרן.

התזה שהמנחים סירבו לקבל

ד"ר מנחם שטרן (85) נולד בשנת 1941 בעיר קלויזנבורג בטרנסילבניה. הוא ניצל מהשואה ובשנת 1950 עלה ארצה עם הוריו. לאחר שירותו הצבאי בנח"ל הוא עסק בהוראה, ובמקביל החל בלימודים אקדמיים באוניברסיטת בר אילן. לנושא העלייה הראשונה הוא הגיע כמעט במקרה.

"בבית הספר היסודי אהבתי מאוד תנ"ך וגם היסטוריה. הגעתי להירשם בבר אילן וראיתי קורס על עזרא ונחמיה. אנחנו לא למדנו עזרא ונחמיה בבית הספר, לא ידעתי בכלל מה זה. שאלתי את המזכיר באוניברסיטה והוא אמר לי: זו התקופה של שיבת ציון". שטרן נרשם לקורס והתאהב בתקופה. "פתאום אני רואה שעזרא ונחמיה עלו לארץ

ישראל ובנו את ירושלים, זה תפס אותי".

את התואר השני הוא עשה על הדעות השונות לגבי עזרא ונחמיה, ובתואר השלישי בחר לעשות השוואה בין תקופת עזרא ונחמיה ובין ימינו. "פגשתי יהודי בשם ברזל שאמר לי: תשמע, הביל"ויים הם לא העלייה הראשונה. לפנייהם עלו לארץ ישראל תלמידי הבעל שם טוב בהובלת רבי מנחם מנדל מוויטבסק. הם עלו ב־130,1777 שנה לפני מה שמכונה 'העלייה הראשונה'. אבל עליהם בכלל לא כותבים, ההיסטוריונים מדלגים עליהם. אז החלטתי שבתזה שלי אני מתחיל מרבי מנחם מנדל מוויטבסק".

שטרן גילה שלתזה חתרנית שכזאת קשה למצוא מנחה. "באתי לפרופסור אחד באוניברסיטת תל אביב שעסק בדברים האלה. הוא אמר לי: אני מוכן להנחות אותך בתנאי שאתה כותב שהציונות הקדומה היא העלייה הראשונה. מה אתה מבלבל לי את המוח על תלמידי הבעל שם טוב? המשיכתי לפרופסור אחר וגם הוא אמר: אתה רוצה לכתוב דוקטורט? תתחיל מהצהרת בלפור". ד"ר שטרן לא ויתר, ולבסוף מצא את פרופ' יעקב גיומן שהסכים לקבל את הגישה שלו. כך נולד הספר 'בין הכרות כורש להצהרת בלפור'. במסגרת המחקר שערך לטובת הספר, הוא כתב על החיים הדתיים בראשון לציון ובראש פינה, "ואז אמרתי לעצמי: למה שלא תבדוק מה קרה גם בשאר המושבות?". הוא חקר את שבע המושבות הנוספות וגילה שגם שם המצב היה דומה, והמחקר הזה הוליד את ספרו החדש. לאחר שסיים את לימודיו יצא שטרן לשליחות בדרום אפריקה, וכשחזר לארץ שימש במגוון תפקידים חינוכיים וניהוליים במערכת החינוך.

בין השאר היה מפקח ארצי על בתי ספר מקיפים וטכנולוגיים במינהל החינוכי הממלכתי־דתי, ולאחר מכן היה מפקח מחוז של החינוך הממלכתי־דתי במחוז הצפון.

נושא החינוך קרוב מאוד לליבו. "אנשים היום מדברים על לרדת לברלין כי הקוטג' יותר זול שם. צריך ללמוד את הסיפורים הללו של העלייה הראשונה, לראות איך אנשים מסרו את הנפש בשביל ארץ ישראל. חשוב לי שבני הנוער ידעו עם אילו קשיים הם התמודדו. כשאני נכנס למושבה אני מתרגש, מי אני ליד האנשים הגדולים הללו?" הוא מאמין שחינוך היה המפתח גם בדורות ההם. "שאלתי את עצמי: אם כולם היו כל כך דתיים, אז מה קרה לדורות הבאים?". הוא פנה לוותיקי המושבות בשאלה הזאת, וקיבל תשובה ברורה: "בגיל תיכון כבר לא היו מסגרות חינוכיות במושבות. הם שלחו אותם למסגרות הכלליות, ושם הצעירים התקלקלו. כשאני מסגרות דתיות אז קשה לנוער לשמור על אורח החיים הדתי".

את התובנה הזאת הוא יישם בחייו האישיים, כאשר נלחם להקים מסגרות דתיות בחינוך הטכנולוגי. "ההורים של אשתי הם ניצולי שואה", הוא מספר בהתרגשות רבה. "היה להם רק עוד בן אחד. חמי היה איש מאוד פרקטי, הוא רצה שלבן שלו יהיה מקצוע, אז הוא שלח אותו לבית ספר עמל. אחרי שנה במוסד החילוני הוא הוריד את הכיפה, ובהמשך התחתן עם בחורה לא דתייה". זה לא היה המקרה היחיד שפגש באופן אישי. "הייתי מנהל מכללת אורט בנתניה. יום אחד נכנס אליי אחד החברים של אבא שלי מבית הכנסת בנתניה ופרץ בבכי, 'ד"ר שטרן עצמו כמעט בוכה

כשהוא מספר לי את הדברים. 'הוא אומר לי: יש לי בן אחד שנולד אחרי השואה, שלחתי אותו לאורט נתניה, ובכיתה י' הוא הוריד את הכיפה וכבר לא רוצה לבוא איתי לבית הכנסת". שני המקרים הללו גרמו לו להבין כמה חשוב להקים מסגרות לחינוך טכנולוגי לציבור הדתי. "הייתי קם בכל בוקר בחמש ונוסע מנתניה לירושלים, אבל אמרתי לעצמי שאני מציל ילדים מהחינוך הכללי". לצערו הרב, לאחר כ־12 שנה הגיע מנהל חדש במשרד החינוך והחליט לסגור את בתי הספר הטכנולוגיים. עם זאת, התקופה ההיא הייתה בשבילו שיעור חשוב לחיים. "אם אתה לא נאבק, אין לך כלום. נאבקתי כדי להקים בתי ספר טכנולוגיים, ובהמשך נאבקתי לעזור בהקמת בתי הספר של רשת נועם. את זה למדתי מאנשי המושבות. צריכים להיות מוכנים לסבול ולהשקיע - בין אם זה בהקמת בתי ספר, בשמירת השמיטה או במאבק במחלות".

מביל"ו עד עופר וינטר

בספר שלך אתה מראה שכל אנשי המושבות בעלייה הראשונה ניהלו אורח חיים דתי. אז למה ההיסטוריונים הסתירו את העובדה הזאת?

"אנשי העלייה השנייה, כמו בן גוריון ובן צבי, אמרו שהעניין הדתי הוא גלותי. אנחנו בארץ ישראל, כאן יש לנו את דת העבודה של א"ד גורדון". הוא מספר על שיחה שערך עם רחל ניאית בן צבי. "היא אמרה לי: אל תאשים אותנו. בעלייה השנייה לא עלו רבנים, הם נשארו בחוץ לארץ, אם היו עולים איתנו אולי הדברים היו נראים אחרת". לדבריו, אנשי העלייה השנייה הם אלה שתיעדו את העלייה הראשונה. הם לא בהכרח הסתירו את הממד הדתי, הוא פשוט לא היה חשוב בעיניהם. לכן הם התמקדו בצדדים המעשיים של המושבות ולא טרחו לציין את התקנות והחיים הדתיים.

העוול ההיסטורי הזה גרם גם להשלכות מעשיות. בסוף ספרו כותב ד"ר שטרן על הקמת המושבים הדתיים והיחס שהם קיבלו מהמוסדות שהוקמו על ידי החילונים. "בשנת 1927 הוקמה המושבה שדה יעקב, המושבה הראשונה של תנועת הפועל המזרחי. מקימי המושבה נתקלו בקשיים רבים, כי מחלקת ההתיישבות של ההסתדרות הציונית לא נתנה אמון ביכולתם של 'חובשי בית המדרש' להקים יישוב חקלאי שנושא את עצמו תוך שמירת שבת, קיום מצוות התלויות בארץ ושמירה על אורח חיים דתי. בהסתדרות הציונית שכחו, או לא רצו לזכור, שרוב המושבות הוקמו ארבעים שנה קודם לכן על ידי אנשים דתיים".

אתה חושב שגם היום יש תופעות כאלה, של ממשד חילוני שקובע את הנרטיב ומתעלם מסיפורים אחרים?

"בהחלט. עצם העובדה שבצבא לא מקדמים קצינים דתיים. תראה מה עשו לעופר וינטר, מה הוא כבר אמר? אדם שלוקח תג של משיח - אני הייתי לוקח אותו הצידה וכותב לו הערה פיקודית. לתת לו חודש מאסר? למה להפוך אותו לשעיר לעזאזל? בתל אביב נלחמים נגד הקמה של מקוואות ונגד הישיבה". בעיניו, המאבק בדתיים כיום הוא המשך המאבק של אנשי העלייה השנייה. "הם מפחדים שהדתיים ישתלטו על המדינה, אבל מתעלמים מהעובדה שהדתיים הם אלה שהקימו את המדינה".

את ההתעלמות הזאת רוצה ד"ר שטרן לשנות. עד היום החילונים היו אלו שסיפרו את הסיפור הציוני, ולכן התמקדו במה שחשוב להם. כעת הוא מבקש לספר את הסיפור מחדש ולתת את הכבוד הראוי לדתיים שהקימו את המדינה. ●

בנס ציונה הושקע מאמץ רב בשמירה על הצביון הדתי. "הבית המשותף" בנס ציונה ששימש כתלמוד תורה ובית כנסת

צילום: מריים פייגא בונימוביץ

הרב אמיר סנדלר

45

נשוי לאורית, אב לשישה

תושב עלי

ראש ישיבת בני עקיבא 'אורות יהודה' באפרת

התחלה // לפני 45 שנה, בן בכור, "אחרי ארבע בנות". גדל בשכונת כפר גנים בפתח תקווה.

אבאמא // אבא בועז, בן 70, פנסיונר של בנק לאומי. אמא חפצי, בת 68, מורה לאומנות בגמלאות. "הדבר העיקרי שקיבלנו מהורים הוא האמון הגדול שהעניקו לכל אחד מאיתנו. הם אפשרו לכל ילד להתפתח בכיוון שלו, עם הכישרון והיכולות המיוחדים לו, כאשר קריאת הכיוון תמיד הייתה לעשות את הדברים בצורה הכי גדולה ואמיתית שאפשר".

סבא // "סבא שלי, יהושע גורודניצקי ז"ל, היה ממפקדי האצ"ל בירושלים והיה חתום על כמה מהמבצעים הגדולים של האצ"ל. כנכד בכור סבא לקח אותי לכל עצרת או כינוס של לוחמי האצ"ל. זאת חווית ילדות מטורפת להסתובב עם סבא וסבתא בכינוסים האלה ולפגוש דמויות גדולות שמסרו את הנפש כדי שלנו תהיה מדינה. זו חוויה שרק לימים אני מבין עד כמה היא צרבה בי את השייכות לעם ולארץ".

מדריך // בתיכון למד בישיבת בני עקיבא נחלים. "שנות הנעורים שלי הופנו בעיקר לבני עקיבא. הייתי מדריך מורעל בסניף כפר גנים, 150 חניכים בשבט. חוויה גדולה של אחריות ומחויבות. שם ביליתי את רוב ימיי ולילותיי, וזה מה שסלל את הדרך למי שאני היום".

הסדר // ישיבת ההסדר מצפה רמון. "הגעתי לישיבה עם רצון עז להיכנס לעולם התורה, להיות חלק ממנו בצורה שלמה. צללתי לעולם של תורה גדולה, רחבה, שתובעת התפתחות והתעמקות. אלה היו בשבילי שנים משמעותיות של מפגש עם תלמידי חכמים וזכות להיכנס לעולם התורה בצורה יסודית".

צבא // אחרי שלוש שנים בישיבה התגייס כלוחם ובהמשך היה מפקד בגדוד 51 של גולני. "הרגשתי זכות גדולה להיות חלק מהאירוע הזה. עם כל האתגרים, ליוותה אותי ההרגשה שאני חלק ממשוה גדול. הסיפור של גולני ממשיך ללוות אותנו עד היום ממש". תוך כדי השירות הצבאי הכיר את רעיותו אורית ונישא לה.

החצי השני // אורית, בת 44, עובדת סוציאלית במועצה האזורית מטה בנימין. "השותפה הגדולה והמדהימה ביותר לכל החלומות והעשייה שלי. הביטוי של רבי עקיבא 'שלי ושלכם שלה הוא' - מתקיים אצלה על מלא".

הנחת // שישה. הבן הבכור מבשר בן 21, מפקד צוות בסיירת גולני, צופיה בת 20, מסיימת שנתיים שירות לאומי, אחיה בן 18, אלישב בן 15, נווה בן 12 ואילת השחר בת 7. "הם מזכירים לנו בכל פעם מחדש מה עיקר החיים ומה הדברים החשובים באמת. זו חבורה שתובעת מאיתנו, כל ילד בדרכו, לגדול".

עלי // כזוג צעיר קבעו את ביתם ביישוב עלי. "למדתי אחרי הצבא בבית המדרש לבוגרי צבא בעלי. תקופה משמעותית של למידה, כאשר דמויות כמו רועי קליין ואלירז פרץ הי"ד יושבים מימיני ומשמאלי בבית המדרש. אתה פוגש תורה גדולה של אידיאליסטיות וערכיות. שנים משמעותיות של בניין הבית ולימוד תורה".

ברק בעיניים // "בשנים שלמדתי בישיבה בעלי, התחלתי לרכז סמינריונים של בני עקיבא. הסמינריון הראשון שלי היה ממש ערב

חלק מהפלא הגדול הזה".

ספר // מחבר הספר 'שיחות על השירות הלאומי'. "השיעורים שאני מעביר במדרשה עוסקים בשאלה איך להצליח ליצור את החיבור בין הסוגיות הנלמדות בבית המדרש למשימות הגדולות והמורכבות שהן מבקשות לקחת על עצמן בשירות. הבנות איגדו את השיעורים הללו לספר".

אובדן // גיסו, רבי־סרן איתמר אחרר, נפל בתאונה מבצעית בשבט תשפ"ב. בן 26 בנופלו. "לפני ארבע שנים הגיעה הבשורה הקשה שאיתמר, בעלה של אחותי הצעירה אור, נהרג. הוא היה מפקד פלגה ביחידת אגוז ונפל במהלך פעילות של היחידה. מאותו יום נורא עמדנו נפעמים נוכח גבורת החיים של אור, המשפחות והחברים".

הרגע // "הרגע שבו הודעתי להורים שלי על הנפילה נצרב בי היטב. זה היה שתיים בלילה. הערנו אותם והודענו להם את הבשורה הנוראה. הם הגיבו בכאב גדול על האובדן של איתמר, שהיה בחור בעל ענווה, רגישות ועדינות, אבל גם לוחם אמיץ ועז רוח".

קמה // "שלוש וחצי שנים אחרי נפילתו של איתמר זכינו שוב לעמוד עם אור מתחת לחופה בנישואיה עם יותם שפילמן, בחור מדהים שגם הוא גדל באותה יחידה. זה היה מרגש מאוד. כחלק מהפלא הגדול של הרבה אלמנות מלחמה שחוזרות ומקימות בית, ההרגשה הייתה של בניית קומה נוספת גם בסיפור האישי שלנו וגם

בסיפור שלנו כעם".

ראש ישיבה // לאחר ארבע שנים כראש אולפנת הדר גנים, כיום הוא עומד בראש ישיבת בני עקיבא אורות יהודה באפרת. "מבחינתי זו חוויה לפגוש את בני הנוער ברמה היומיומית, בלמידה, בהתלבטויות, במחשבות. לראות שיש לנו נוער גדול. להרגיש יום אחרי יום שכלל שמדברים עם הנוער יותר גבוה ויותר גדול, הוא מגיב לך יותר בגובה".

הנני // "בתוך המלחמה החלטנו להקים בישיבה את תוכנית 'הנני', תוכנית להצמחת מנהיגות ערכית, לאור דמותו של הרב דרוקמן זצ"ל. מתוך הבנה שאנחנו חיים בתקופה גדולה, ותקופה גדולה צריכה אנשים גדולים, נוצרה פה חבורה שרוצה לשאול את עצמה את שאלת ה'הנני'. הם עושים אינ־ספור התנדבויות, מועדונית לילדים בעלי צרכים מיוחדים, ליווי משפחות שכולות, קליטת עלייה ועוד. מכלול של משימות ועשייה מופלאה".

מילואים // רבי־סרן במילואים בחטיבה 11, חטיבת הקומנדו. "זכיתי למאות ימי מילואים. פגשתי את עם ישראל בתפארתו. בתוך השנים המאתגרות האלה, עם אובדן של תלמידים וחברים במהלך המלחמה, אתה חש שזה המקום להיות ושזו המשימה וזו זכות גדולה לקחת חלק בכתביב פרק בדפי ההיסטוריה של עמנו".

אדם טוב יותר // לפני חודש תרם כליה. "הרעיון התגלגל אצלי כבר כמה שנים, אבל

המכללה האקדמית לחינוך
גבעת ושינגטון
החוויה שבחינוך

בואו נפתח את זה

החוויה שבחינוך מתחילה בבית
מעונות אבלי משפחות, צוות נשואים ולחונקים בקהילה חיה, צעירה ומחבקת

יום פתוח

ראשון | כ' בתמוז | 5.7 | 16:00-18:30

באקדמית לחינוך גבעת ושינגטון

תואר ראשון << חינוך גופני | הוראת מוזיקה | הוראת מדע וטכנולוגיה
הוראת מתמטיקה | הוראת אנגלית | חינוך מיוחד
הוראת מקרא | הוראת ספרות | חינוך לגיל הרך

תואר שני << חינוך משלב | חינוך גופני | הוראת התנ"ך | פרשנות, מחקר וערכי

הסבת אקדמאים | הרחבת הסמכה | מכינת +30 | קורסי שבתון | תוכנית רום

מערכת
לימודים
היברידית*

ההטבות שאנו

מועדון ה-100

שנתיים חינם לבעלי ממוצע
בגרות 100 לחוגים נבחרים

הנחת יום פתוח

200 ש"ח בדמי הרישום
ו- 250 ש"ח בשכ"ל

הטבת תואר שני

עד 7,500 ש"ח
לחברי ארגון המורים

בן/בת משפחה

10% הנחה בשכ"ל

'חבר מביא חבר'

הנחה של 500 ש"ח בשכ"ל

תוכנית
למצויינים

היכל תרבות
וחדרי חרות

כיתות
היברידיות

מעבדות
חדשות

שילוב
לימודים ועבודה

מעונות לרווקים
נשואים ומשפחות

ברכת
שחיה

אולמות
ספורט

*ברוב חוגי התואר הראשון

08-8511572
www.washington.ac.il

073-3744339
toar@washington.ac.il

י' בתמוז תשפ"ו, 25.6.2026 | אתגרת א | 23

רבקי גולדפינגר

rivki@besheva.co.il

במגרש הביתי

למה הו"צ

"קם בחמש וחצי בבוקר, כדי להימנע
מהפקקים. בשיבה פותח את היום בחבורת
לימוד עם תלמידים, תפילת שחרית
ומתחילים עוד יום של עשייה חינוכית".
הולך לישון בסביבות חצות.

פאליס

"בין חסידי לישראל, בין עקיבא וישי
ריבו לאמיר דדון".

השבת שלי

"כשאין שבתות ישיבה, נקודות עצירה
ונשימה, הזדמנות לשבת וללמוד בנחת
ובעיקר להשלים זמן משפחה".

זמירות לופת

הרב חיים דרוקמן זצ"ל. "זכיתי להיות
בקרבנו של הרב כמה שנים. הרגשתי
מחויבות ואחריות כללי-ישראלית אדירה
שהובילה להכרות 'הנני' כמעט בכל שעה
ונוכח כל משימה".

לשאלה

"שנצליח להיות ראויים לגודל השעה,
שהפעולות והתפילות יהיו בגובה המתאים
לתקופה הגדולה שזכינו לחיות בתוכה".

כשאלה צל

"להיות סבא כמה שיותר מפנק ומפרגן
ולהמשיך לעסוק בעשייה חינוכית וחברתית
במעגלים השונים".

שנות המלחמה היו הדחיפה המרכזית. חשתי שכל נופל דורש ממני להיות אדם טוב יותר. מעבר לזה, אחרי שהייתי במצבים מסכני חיים במלחמה ויצאתי מהם בשלום, זה עורר בי את הרצון להתחיל כבר את התהליך של תרומת כליה".

המפגש// שעתיים לפני הניתוח נערך מפגש מטלטל בינו ובין הנתרים. "עומד מולך אדם בן 52, שנמצא כבר שלוש שנים בדיאלזה, אב לשלושה ילדים מדהימים - ובזה הרגע כל השאלות נגמרות. היה חיבור מיידי והתרגשות אדירה על הפלא הגדול הזה שהקדוש ברוך הוא נותן לך הזדמנות לתת חיים לאדם אחר. לכאורה, מה הקשר בינינו? אבל ברגע אחד חווינו את החיבור העמוק ביותר. המשפחה שלי והמשפחה של הנתרים ליוו אותי לחדר הניתוח ואני הייתי בהתרגשות שאי אפשר לתאר".

תורם 2078// "אני תורם מספר 2078 במדינת ישראל ונכנסתי למשפחה גדולה, משפחת 'מתנת חיים'. למעשה, עוד לפני הניתוח עצמו מדובר בשנה שלמה של בדיקות והתאמות, והחזון הזה של הרב והרבנית הבר לקחת ולהעצים את המודעות וללוות את תורמי הכליה צעד אחר צעד, הוא הכוח המניע להרבות חיים בעולם. אולי הסיטואציה המרגשת ביותר מבחינתי הייתה 24 שעות אחרי הניתוח, כשהגיעו תשעים תלמידים שלי וישבו מחוץ לחדר ושרו. לא יכולתי לדבר יותר מדי, אבל הרגשתי שזה השיעור הגדול ביותר שאנחנו מעבירים קדימה".

חנה קטן
chanakatan@gmail.com

זה לא סוף הסיפור

או איבדו את חסכוניותיהם, גילו בדיעבד שהמשבר אילץ אותם לשנות כיוון ולהגיע למקומות שלא היו מגיעים אליהם בדרך אחרת.

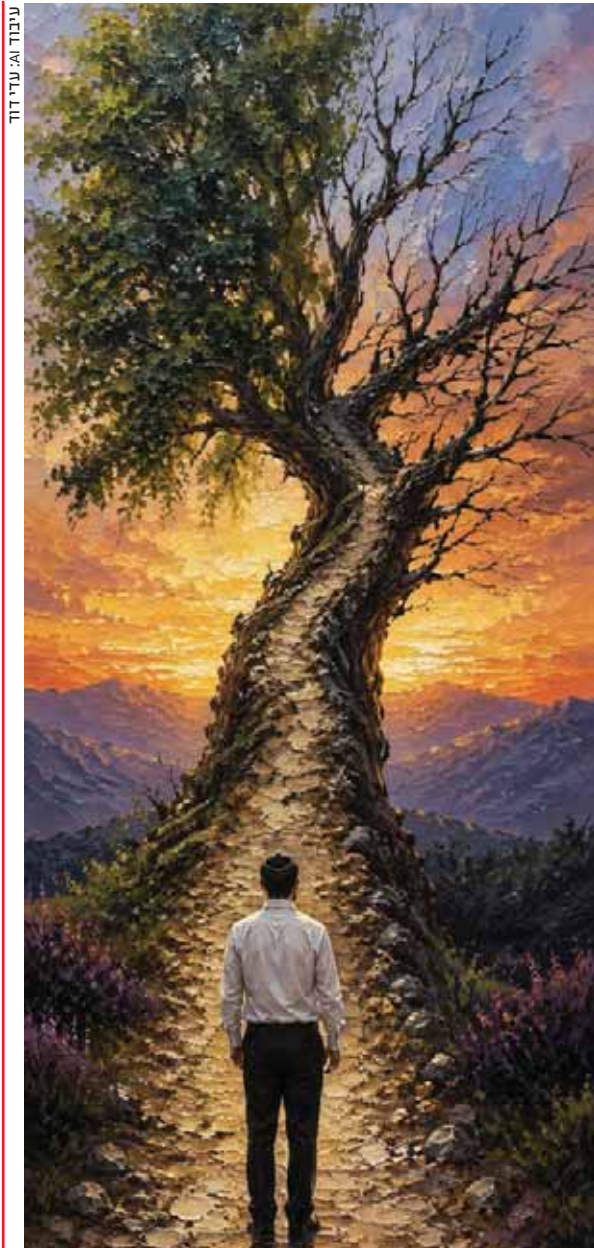
כאשר פרצה הקורונה, רבים ראו רק חורבן כלכלי וחברתי. ואכן, הנזק היה ממש. אך במקביל נולדו פריצות דרך טכנולוגיות, מודלים חדשים של עבודה שמשפיעים על כולנו עד היום, ובהם המעבר לעבודה מרחוק באמצעות זום ופלטפורמות דומות, התקדמות במחקר הרפואי ופיתוח חיסון במהירות הבזק באמצעות שיתופי פעולה בין חוקרים, ותהליכי חדשנות שלא היו מתרחשים באותו קצב בלעדית. זה נכון גם ביחסים בין בני אדם: כמה פעמים בחיים התאכזבנו מכך שלא התקבלנו לעבודה מסוימת, ורק לאחר שנים גילינו שהדבר פתח דלת להתפתחות טובה יותר? אני לא התקבלתי לשירות לאומי בכפר הנוער כפר חסידים כי איחרתי את מועד ההרשמה. לבסוף נשלחתי לקיבוץ שעלבים, למורת רוחי, ובזכות זה הכרתי לימים את בעלי, והשאר היסטוריה.

בעולם הדייטים התמונה דומה. אני נפגשת לא מעט עם בחורות בשלב הקשוח הזה. כאשר קשר ארוך מסתיים זה כואב. אבל פעמים רבות מתברר שהקשר הזה היה מביא לחיי אומללות וטוב שכך הוא נגמר. כשהן מגיעות עם החתן, הן משתפות בתחושה שהמסע הארוך שהן עברו היה מדויק. אם רק מישו היה לוחש זאת באוזניהן קודם. ולפעמים אנחנו שמחים על הצלחה מסוימת, כאשר לאחר זמן מתברר שהיא הסיטה אותנו מן הדרך הנכונה. רק ציר הזמן מחזיק את כל חלקי הפאזל ושם המשחק הוא סבלנות, לדעת להמתין להשלמת התמונה.

האיכר במשל לא חזה את חזרת הסוס עם מלוויו, את פציעת הבן או את פרוץ המלחמה. אבל הוא הבין שהחיים הם מסע, ושהיום הוא רק תחנה במסע, שהוא כעת רק באמצע הסיפור בלי לדעת איך הסיפור יסתיים. האירועים שאנחנו פוגשים הם כמו זרע, ורק שנים לאחר מכן אנחנו מגלים אם צמח מהם קוץ או עץ פרי. חשוב שנוכח זאת ונקבל פרספקטיבה כאשר החיים מפתיעים אותנו, בין אם בהצלחה גדולה או בכישלון צורב.

הפרסה של טראמפ. רבים מאיתנו מאוכזבים ממה שנראה כרגע כפניית פרסה של טראמפ, ואחרים אומרים, בשמחה או בשמחה לאיד, "אמרנו לכם". מי צודק? כולם צודקים וגם לא צודקים. הגמרא קובעת את הכלל ש"בשעת צערא צערא, ובשעת חדוותא חדוותא". אפשר לשמוח עם הרך הנולד גם אם יודעים שהחיים הם לא ירח דבש ובוא יבוא יומו וסופו לעפר, ועם כל זה אנחנו שמחים. טבעי לשמוח בשמחה גם אם תבוא אחריה צרה, ולהצטער כאשר מתרגשת צרה, גם כאשר ייתכן מאוד שבעזרת ה' תבוא רווחה.

אולי הדבר שהכי חשוב לאמץ הוא מידתיות. הביטוי הזה הוא אחת ממורשותיו של אהרן ברק, אבל בניגוד למשמעות שהוא נתן לביטוי הזה - קרי, שבית המשפט העליון אמור לקבוע לפי דעת חכמיו את המידה והשיעור של כל נושא וכל עניין גם אם בחוק כתוב אחרת - המשמעות האמיתית שלו היא לקבל פרופורציה, לתת לכל עניין את המקום האמיתי שלו. כדאי להסתכל על העתיד כמו מי שרואה את השמש מציצה מעל האופק בשעת הזריחה - באופטימיות מזהירה. הכול בסדר האלוף. ●

עיבוד AI: עידן דוד

כאשר קשר ארוך מסתיים זה כואב. אבל פעמים רבות מתברר שהקשר הזה היה מביא לחיי אומללות וטוב שכך הוא נגמר. כשהבחורות מגיעות אליי עם החתן, הן משתפות בתחושה שהמסע הארוך שהן עברו היה מדויק. אם רק מישו היה לוחש זאת באוזניהן קודם. רק ציר הזמן מחזיק את כל חלקי הפאזל ושם המשחק הוא סבלנות, לדעת להמתין להשלמת התמונה

משל הסוס הבורח. פעם ברח סוס לבעל חווה. אנשי הכפר, כפי שאנשים נוהגים מאז ומעולם, מיהרו להסיק מסקנות. הם הגיעו לביתו, לחצו את ידו וניחמו אותו. "כמה נורא", אמרו. "איזה הפסד גדול. איך תתפרנס בלי הסוס?" האיש הקשיב בנימוס, חייך ואמר: "מי אמר שזה כל כך נורא?" חלפו כמה ימים. הסוס שב לחווה, ולא לבדו. אחריו הגיעו כמה סוסי בר חזקים. אנשי הכפר התאספו שוב, הפעם פניהם היו מאירות. "איזה מזל נפלא!" קראו, "איזה רווח גדול! התברכת מן השמיים". האיש חייך שוב ואמר: "מי אמר שזה כל כך טוב?" עבר זמן קצר, אחד מסוסי הבר השתולל, הפיל את בנו בן השבע עשרה של בעל החווה ושביר את רגלו. שוב הגיעו השכנים. "איזה אסון, כמה חבל. מי יעזור לך בעבודת השדה?" והאיש השיב: "מי אמר שזה כל כך נורא?" לאחר זמן קצר פרצה מלחמה. שליחי המלך עברו בין הכפרים וגייסו את כל הצעירים הבריאים. בנו של האיש, שרגלו הייתה מגובסת, נשאר בבית. רבים מן המגויסים לא שבו.

מלחמה ללא כותרת. המשל הזה שרד מאות שנים כי הוא מספר על אחת הטעויות הגדולות ביותר של האדם: הנטייה לשפוט את המציאות לפני שהסיפור נגמר. אנחנו חיים בעולם שמקדש תגובות מיידיות. החדשות דורשות כותרת בתוך דקות, כל אירוע חייב להיות מוכתר מיד כהצלחה או ככישלון, אבל החיים עצמם לא ממש עובדים כך. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נדמה היה שהמדינה כולה עומדת בפני שבר. משפחות רבות איבדו את יקיריהן, האמון במנהיגות התערער ומצב הרוח הלאומי היה בשפל. ובכל זאת, בדיעבד, המשבר הזה הוביל לחשבון נפש לאומי עמוק. תפיסות מודיעיניות נבחנו מחדש ומערכות שונות, וגם נחתם חוזה שלום עם החזק שבאויבינו. אבי נפטר מרוב צער ושבירון לב על ההסכם שבגין חתם עם סאדאת, אבל ההסכם התברר כפחות שטותי ממה שהיה נראה ממבט ראשון. האם המלחמה הייתה טובה? בוודאי שלא. האם ניתן להבין את כל משמעותה רק דרך הכאב הראשוני? גם לא. החיים לא מחולקים לפרקים של טוב ורע, הם מחולקים לתהליכים.

במשל שהבאנו, המסקנה היא שלא האירועים עצמם קובעים את איכות חיינו, אלא הפרשנות שאנו מעניקים להם. כאשר אדם מאבד דבר מה, הוא סובל פעמיים: פעם אחת מן האובדן עצמו ופעם שנייה מן המסקנה שהוא ממנה להסיק לגבי מצבו עתה ולגבי עתידו. החכם במשל לא התכחש למציאות. הוא לא שמח כשבנו נפצע. הוא לא היה אדיש כשסוסו ברח. הוא פשוט הבין שאין בידו מספיק מידע כדי להכריז מה משמעותו הסופית של האירוע.

מה הולידה הקורונה. בשנת 1928 הבחין אלכסנדר פלמינג בעובש שזיהם צלחות מחקר במעבדתו. חוקר אחר היה אולי זורק את הצלחות לפח וממשיך הלאה. באותו רגע הזיהום נראה כתקלה מעצבנת, אך פלמינג התבונן לעומק וגילה שהעובש מחסל חיידקים. כך נולד הפניצילין, התגלית ששינתה את הרפואה המודרנית והצילה מאות מיליוני בני אדם. גם בכלכלה העולמית, חברות ענק רבות נולדו מתוך כישלונות. יזמים שנדחו על ידי משקיעים, פוטרו מעבודתם

LordKitsch

לורד קיטש

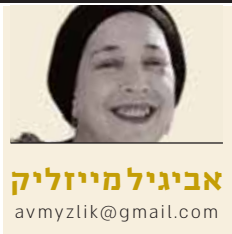
New collection
Spring Summer
2026

עד
50%
הנחה
על קולקציית הקיץ

ירושלים: קניון רמות | קניון ירושלים מלחה | רח' יפו 42 OUTLET | המלך ג'ורג' 1 | כנפי נשרים 3, גבעת שאול OUTLET | תלפיות קניון הדר | קניון הפסגה
| מודיעין: קניון מודיעין עזריאלי | רחובות: קניון לב רחובות | אשדוד: קניון הסיטי | אשקלון: קניון הגירון | כפר סבא: קניון ערים | חיפה: קניון סינימול לב
המפרץ - עודפים | קרית אתא: קניון עזריאלי | טבריה: קניון ביג פאשן | מעלות: צים סנטר | נהריה: עופר נהריה | ירכא: ביג ירכא | גבעת שמואל: קניון
לב הגבעה | עפולה: שד' ארלוזורוב 17 | אור יהודה: קניון קנאור OUTLET | ראשל"צ: קניון הזהב | באר שבע: קניון הנגב | גרנד קניון | נתיבות: גלובוס
סנטר | אילת: ביג | פתח תקווה: קניון אבנת | חובבי ציון 6 | קניון סירקין | נתניה: קניון עיר ימים המחודש | קניון השרון | מתחם נצבא עודפים **חדש!**
אור עקיבא: קניון אורות | חדרה: פופ אפ לב חדרה | קרית גת: קניון לב העיר | בית שמש: מתחם ביג | נצרת עלית: קניון וואו מבנה | רעננה: קניון רננים

לעמוד הפיסבוק שלנו בקרו אותנו באתר שלנו www.lordkitsch.co.il

תפור עליו

השבוע עברתי חוויה מיוחדת של סטיילינג אישי עם הבת שלי, וגיליתי המון סודות שמתחבאים אצלי בארון הבגדים

שלי הלכה קדימה בלי להתבלבל ולקחה אותי לחנויות שלא נכנסתי אליהן מעולם. היא הגיעה מוכנה מראש ובדקה הרבה קטלוגים של חנויות לפני שיצאנו. היא ידעה בדיוק מה יתאים לי, ומבחינתי זה היה כמו קסם. מצאתי את עצמי מודדת בגדים שהיו בדיוק כל מה שחלמתי. מתאימים, יפים, בצבעים שמחמיאים לי, נוחים, לא לוחצים, צנועים. הייתי בהלם! מצאנו חצאיות וחולצות מקסימות, רכות ומפנקות, והכי מדהים שבדיוק היו סילים בהנחות גדולות, כך שגם הקנייה לא הייתה יקרה. קניתי לי בגדים חלומיים שגורמים לי להרגיש אישה חדשה, יפה, חזקה, שמחה. התאמנו כיסויי ראש מושלמים, ועוד כל מיני פריטים קטנים ולא יקרים שהקפיצו עוד יותר את המראה. ובעיקר - צחקנו, נהנינו, וכל כך אהבתי את הדמות שנשקפה אליי מהראי, למרות שעד עכשיו קצת קשה לי להאמין. אז עכשיו תלויות בארון שלי המון חצאיות וחולצות חדשות בכל מובן, שגורמות לי לאושר, ואני כל כך שמחה שהסכמתי להעז ולנסות. ●

שוחחתי איתה על קניית הבגדים, והיא שאלה אותי המון שאלות שאיש לא שאל אותי מעולם. הבנתי, למשל, שעל פי רוב כשאני קונה בגדים אני מתפשרת. אני הולכת לחנות עם חלום למצוא בגד מסוים, ובסוף קונה את מה שיש, גם אם זה אומר שהבגד לא עונה על כל הצרכים שלי. כך נוצר מצב שבמקום שהבגד יתאים לי - אני נאלצת להתאים את עצמי אליו. אז דבר ראשון היא הבטיחה לי שלא נקנה בגד שלא מתאים לי בכל הפרמטרים - צניעות, יופי, נעימות ונוחות. הבנו גם אילו בגדים גורמים לי לחייך, מה מציק לי ומה אני חולמת ללבוש, לאיזה סגנון אני מתחברת ומה יחמיא לי.

דמות חדשה בראי

אחר כך הלכנו לקניות. נכנסנו קודם כול לחנויות שאני רגילה תמיד לקנות בהן, וכל מה שמדדתי היה בעייתי, כרגיל. או בגלל המידה, או בגלל צניעות, או מסיבות אחרות. כל מה שניסיתי היה לא, עם סימן קריאה. לרגע כמעט התייאשתי, אבל הבת

השבוע עברתי חוויה מופלאה שאני עדיין מתקשה לעכל, באופן חיובי כמובן. לאחרונה התחילה בתי לעבוד בסטיילינג אישי, אחרי שלמדה את התחום באופן מקצועי. תמיד היה לה כישרון עצום בנושא, וכעת היא מגשימה את החלום והפכה אותו למקצוע. היא הציעה לי לעשות איתה תהליך כזה של סטיילינג. אני די מחפפת בתחום הלבוש, ופעמים רבות הבגדים בשבילי הם משהו טכני בלבד, כך שארון הבגדים שלי ואני לא ממש מחוברים. היא הסבירה לי שבעצם הבגדים שאנחנו לובשים אומרים המון על איך שאנחנו מרגישים עם עצמנו, על איך אנחנו רוצים להיראות בעולם, ובעצם קשורים קשר ישיר לנפש שלנו ולדימוי העצמי שלנו. הסטיילינג עוזר לאישה לא רק למצוא בגדים מתאימים, אלא בעצם לשמוח וליהנות מהמראה שלה. התחלנו להתבונן בבגדים שהיו לי בארון, ובעצם למדנו מהם המון על מבנה הנפש שלי. גיליתי שבאיזשהו מקום אני מתלבשת כדי להסתיר כל מיני דברים שלא מוצאים חן בעיניי, כמו משקל עודף, אבל לא רק.

מאפה שארים בשרי

12 לחמניות

כ-20 דקות
מאפייה

דרכת קושי
קלה

מנה נהדרת שאפשר לקחת החוצה לגינה, לשלוח עם הילדים ללימודים או להביא לפיקניק משפחתי. המילוי יכול להיות עשוי מבשר טחון או מחזה עוף קצוץ, לבחירתכן. באותו אופן אפשר למלא גם בקוביות של ירקות אפויים כמו בטטה, חצילים ופלפלים, בתערובת גבינות (גבינה צהובה, גבינת קוטג' וגבינה מלוחה) או בפירה תפוחי אדמה. בקיצור, תחגגו.

- 3 כוסות קמח (אפשר גם מלא 80% או כוסמין 80%)
- חצי כוס שמן זית
- כף שמרים יבשים
- או חצי קוביית שמרים כריים
- 2 כפות סוכר או סילאן
- כפית מלח
- כוס עד כוס וחצי מים פושרים
- ביצה טרופה ושומשום לציפוי
- לחמית:
- בצל גדול קצוץ
- 2 כפות שמן זית
- 300 גרם בשר טחון
- או 4 פרוסות שניצל
- כפית פפריקה מתוקה
- חצי כפית כורכום
- חצי כפית כמון
- 2 כפות פטרוזיליה קצוצה
- מלח ופלפל

מכינים את הבצק: בקערה או במיקסר עם וו לישת מעבדים את כל החומרים חוץ מהמים, ביד או במיקסר במהירות נמוכה, ותוך כדי עיבוד מוסיפים את המים. לשים 3-4 דקות. מתפיחים את הבצק במשך שעה, כשהוא מכוסה בניילון או במגבת.

בינתיים מכינים את המלית: מחממים מחבת לחם גבוה ומזהיבים את הבצל בשמן 3 דקות. מערבבים ומוסיפים את הבשר הטחון או פרוסות השניצל. מתבלים בכל התבלינים ומטגנים עוד 3 דקות. מפרידים היטב את הבשר הטחון שלא יהיו גושים, או הופכים את השניצל לצידו השני. ממשיכים לטגן עוד 4-5 דקות עד להזהבה. מעבירים את המלית לצלחת לקירור קל. אם הכנו שניצלים - מעבירים אותם לקרש חיתוך וקוצצים גס. מחזירים לתערובת ומערבבים הכול יחד.

מכינים את המאפה: מחממים תנור לחום של 200 מעלות. מחלקים את הבצק ל-12 חלקים. מרדדים כל חלק לעיגול, ומניחים פס של מלית לאורך חלקו התחתון. מגלגלים לרולדה, אבל לא עד הסוף, משאירים שוליים בעובי 4 סנטימטרים. בעזרת סכין חדה חותכים את השוליים לפסים, כל פס בעובי סנטימטר אחד. כעת ממשיכים לגלגל את הרולדה, ומתקבלת צורה יפה של פסים על המאפה. מורחים על המאפים ביצה טרופה ומפזרים שומשום. אופים 17-20 דקות, עד להזהבה מלאה.

"אני פשוט אוויר בשבילו": כשהפצעים מהילדות מתיישבים איתנו בסלון

שתיקה רועמת, תחושת אשמה תמידית וציפייה שהצד השני יקרא את המחשבות שלנו. איך מפסיקים לתת לעבר לנהל את הזוגיות, ולומדים להשתמש בכאב כדי לבנות אהבה בוגרת?

'אני לא צריכה אותו! אני אסתדר לבד! הריבונות היא היכולת לעצור רגע, להרגיש את הכאב וההתכווצות בבטן ולהגיד לעצמך בחמלה: 'משהו כואב לי עכשיו, אני מרגישה שקופה'.

במקום מייד להאשים, הריבון מסובב את המבט פנימה בסקרנות ושואל: 'מה באמת נפגע בי כאן? איזו כמיהה עמוקה שלי מבקשת עכשיו חיבוק?'

"בן הזוג שלכם הוא לא אויב, אלא מראה עדינה. מראה שחושפת בפניכם איפה עדיין חסרה לכם חמלה לעצמכם.

היעד שלנו כאן הוא לבנות אהבה בוגרת שמחזיקה את המכלול.

אהבה שרואה את היופי של שירה לצד הרגישות שלה, ואת הכוונות הטובות של עידו גם ברגעים שהוא פשוט זקוק לשקט.

להבין שעידו גדול יותר מרגע אחד של חוסר תשומת לב, ושירה גדולה יותר משתיקה רועמת.

כשתצליחו להחזיק את המורכבות הזו אחד כלפי השנייה, יקרה קסם: אתם תתחילו להסתכל גם על עצמכם באותה חמלה. האוויר בחדר הרגיש קל ופתוח יותר.

"לקראת השבוע הקרוב", אני אומרת, מתחילה לאסוף את המפגש, "אני לא רוצה שתלכו הביתה בידיים ריקות בהתמודדות מול הפצעים האלה. הנה מה שאני מבקשת שתתרגלו:

א. זיהוי ועצירה: כשהעלבון או הכעס עולים, קחו נשימה אחת לפני המילים או השתיקה. תגידו לעצמכם בלב: 'משהו מתכווץ בי עכשיו, זה סיפור ישן שמתעורר'.

ב. הסטת המבט פנימה: במקום לנתח מה השני עשה לא בסדר, תשאלו את עצמכם באהבה: 'מה אני באמת צריכה/עכשיו? לאיזו נחמה אני זקוקה?'

ג. שבירת קריאת המחשבות: שירה, אם את צריכה אותו איתך בסלון, אל תחכי שהוא ינחש. תגידי לו באומץ ובלי האשמה: 'עידו, אני אשמח שתהיה איתי עכשיו, אני צריכה שתרים אליי את העיניים שלך'.

ועידו, כשאתה שומע בקשה כזו, פשוט תהיה שם, תראה אותה.

כל הפרטים שונו למען שמירת הפרטיות

את המקום שלכם וצורך בוער בהכרה. אני פונה לעידו.

"כשהיא שותקת ונעלבת, הפצע שלך מתעורר. התחושה הזו שאתה 'לא מספיק טוב', ששוב אתה מאכזב, ואז אתה מסתגר."

עידו הנהן לאט, כאילו מישוהו סוף סוף נתן מילים לחוויה הפנימית שלו.

"שירה, כשהפצע הזה נפתח בסלון, באופן טבעי הלכת לעמדת קורבנות."

"קורבנות?" שאלה שירה בפליאה.

"המילה קורבנות יכולה להישמע קשה, אבל אני לא מתכוונת אליה כביקורת, אלא כתיאור של תנועה נפשית. זו לא קורבנות צועקת אלא קורבנות שקטה של הישרדות.

ציפית שהוא יקרא את מחשבותייך. ננעלת בתוך לופ של סיפורים על 'מי חשוב לעידו יותר', והשלכת עליו את האחריות לרגשות שלך. זה מנגנון הגנה ששומר עלייך ויחד עם זה משאיר אותך בודדה."

"ועידו, אתה זוכר שסיפרת לי השבוע על חבר ילדות ששכח את יום ההולדת שלך ומייד אמרת לי שהוא חבר גרוע שמעולם לא באמת היה שם בשבילך?"

אנחנו צובעים את האדם שמולנו בצבע הפגיעה. אנחנו מוחקים חיים שלמים של איכפתיות ומסירות, בגלל רגע אחד שבו הם טעו או היו מרוכזים בעצמם.

הפסקתם לראות אחד את השני כבני אדם שלמים."

"אז מה אפשר לעשות? איך יוצאים מהלופ הזה?" שאלה שירה.

"כאן נכנסת הבחירה האמיצה שלכם, לעבור לעמדת ריבונות.

להיות ריבון זה לא אומר שהפצע יפסיק להכאיב, וזה בטח לא אומר להסתגר ולהגיד

"אני פשוט אוויר בשבילו", שירה אמרה בכעס עם ידיים שלובות, מחזיקה את עצמה לא להתפרק.

"הוא חוזר מהעבודה, מתיישב מולי בסלון ופשוט לא רואה אותי.

ואני שותקת, מבטיחה לעצמי שלא אגיד מילה, אבל בראש לא מפסיקה לחשוב איך הוא כל כך מסור לעבודה שלו, קשוב לכולם ורק איתי הוא ככה.

אני מחכה שהוא יקלוט כמה אני פגועה, שישאל אותי מה קרה, אבל אין לו מושג, מבחינתו אני שקופה."

"את רואה? תמיד אני אשם.

אני חוזר גמור, כל היום הייתי בטירוף, צריך רק חמש דקות של שקט עם עצמי וכבר אני הופך להיות הבעל הרע.

אני כבר לא יודע מה לעשות כדי להיות בסדר, נגמרו לי על הרעיונות." ענה עידו גם הוא בידיים שלובות כחומת מגן.

"אני שומעת כמה זה כואב לשניכם.

שירה, אני שומעת את הבדידות העמוקה הזו ואת התחושה שאת לא חשובה מספיק. ועידו, אני שומעת את התסכול שלך, את התחושה שאתה תמיד מאכזב, לא משנה כמה תתאמץ.

חשוב שתבינו שמה שקורה אצלכם בבית, זה הדבר הכי אנושי וטבעי שיש.

הסיטואציה הזו בסלון היא רק טריגר, ומי שמנהל עכשיו את השיחה ביניכם אלו פצעי הילדות שלכם. אותם פצעים עדינים וסמויים מן העין שכולנו נושאים איתנו."

"אני לא מרגישה שאני סוחבת פצעי ילדות, גדלתי בבית נורמטיבי מאוד והורים שלי אהבו אותי."

"אני בטוחה שהם אהבו אותך מאוד, אבל לפעמים גם בבתים אוהבים, האהבה לא נחוותה בדיוק בתדר שהיינו זקוקים לו באותו רגע.

כשהיית צריכה להיות 'הילדה הטובה' כדי לא להעמיס, כשלמדת להסתדר לבד ולבלוע את העלבון כי לא היה מקום לעצב או לכעס שלך או כשהרגשת שהמקום שלך מותנה בכמה את מרצה אחרים.

הפצעים האלה לא נעלמים.

כשהם פוגשים את הזוגיות שלכם היום, המקום שאמור להיות הכי בטוח, הם מתעוררים בצורה של רגישות עצומה. חרדה קיומית לאבד

ניתן לעקוב אחר הטורים בערוץ הוואטסאפ של חנה דיין

דור הממשיכים

צריכים רק להיכנס!

דור המייסדים

בנו לבד את הבית...

עכשיו זה הזמן שלכם להצטרף לקהילה של הדור הבא!

היישוב האייקוני קדומים גדל וצומח ויש לכם הזדמנות להצטרף לקהילה של פעם בדור. הצטרפו לשכונה החדשה ותיהנו מכל מה שיש לקדומים להציע: גני ילדים מעולים, בתי ספר איכותיים, תנועות נוער, מרכזים מסחריים, בריכת שחיה, קונסרבטוריון ועוד.
הצעירה בקדומים - הקהילה של הדור הבא.

במרחק 25 דק'
מכפר סבא

יישוב ותיק
ומבוסס

פארק ירוק
ומרחבים פתוחים

הטבה
לזמן מוגבל

דירות 4-6 חדרים במחיר צעיר
1,590,000 ₪
החל מ-

לפרטים והרשמה
073-705-4333

צ.פ.
בונים מכל הלב